

КЕРІВНИЦТВО ФАТФ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ
РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

ДЛЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ) - це незалежна міжурядова організація, яка розробляє і популяризує свої принципи для захисту всесвітньої фінансової системи від загроз відмивання коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації ФАТФ є загальновизнаними міжнародними стандартами з протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму

Детальна інформація про ФАТФ розміщена на сайті:
www.fatf-gafi.org

FATF / OECD. All rights reserved, 2014
ФАТФ / ОЕСР. Всі права захищені, 2014
АНО «МУМЦФМ». Всі права захищені, 2015

Переклад підготовлений Міжнародним навчально-методичним центром фінансового моніторингу

Копіювання і переклад справжнього звіту здійснюються лише після отримання письмового дозволу ФАТФ. Заявки на отримання дозволу для всього документа або його окремих частин надсилаються до Секретаріату ФАТФ: 75775 Париж, вул. Андре Паскаля (факс: +33 1 44 30 61 37, e-mail: contact@fatf-gafi.org).

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
А. Довідкова інформація і контекст	4
В. Призначення Керівництва	6
С. Цільова аудиторія, статус та зміст Посібника	6
 РОЗДІЛ I - РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД (РОП) ФАТФ В ОБЛАСТІ ПВК / ФТ	 8
А. Що таке РОП?	8
В. Обґрунтування нового підходу	8
С. Застосування ризик-орієнтованого підходу	9
Д. Труднощі	11
 РОЗДІЛ II - КЕРІВНИЦТВО ДЛЯ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ	 17
А. Ризик-орієнтований підхід в наглядовій діяльності	17
В. Нагляд за застосуванням ризик-орієнтованого підходу	23
 РОЗДІЛ III - КЕРІВНИЦТВО ДЛЯ БАНКІВ	 28
А. Оцінка ризиків	29
В. Зниження ризиків	31
С. Внутрішній контроль, управління і моніторинг	37
 ДОДАТОК 1 - ПРИКЛАДИ НАГЛЯДОВОЇ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ КРАЇНАМИ З МЕТОЮ ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ	 44
ДОДАТОК 2 - БАЗОВІ ПРИНЦИПИ БАЗЕЛЬСЬКОГО КОМІТЕТУ, ПЕВНІ ФАТФ, ЯК АКТУАЛЬНІ ДЛЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МЕТОЮ ПВК / ФТ (РЕКОМЕНДАЦІЯ 26)	77
БІБЛІОГРАФІЯ	83

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ПВК / ФТ	Протидія відмиванню грошей / фінансуванню тероризму
БКБН	Базельський комітет з банківського нагляду
БПБК	Базові принципи Базельського комітету
НПК	Належна перевірка клієнтів
ВНФПП	Встановлені не фінансові підприємства та професії
ПФР	Підрозділ фінансової розвідки
ПЗ []	Пояснювальна записка до Рекомендації []
ВК	Відмивання грошей
ПДО	Публічні посадові особи
РОП	Ризик-орієнтований підхід
Р. []	Рекомендація []
ФТ	Фінансування тероризму

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК- ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

Дане Керівництво слід вивчати спільно з:

- Рекомендаціями ФАТФ, зокрема, рекомендаціями 1 і 26 (Р.1 і р.26), Пояснювальними записками (ПЗ) до них і глосарієм;

іншими відповідними документами ФАТФ, такими як

Керівництво ФАТФ по національній оцінці ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму, Керівництво ФАТФ по державним посадовим особам і Керівництво ФАТФ по ПВК / ФТ та розширенню доступу до фінансових послуг.

ВСТУП

А. Довідкова інформація і контекст

1. Ризик-орієнтований підхід (РОП) є центральним елементом для ефективного виконання переглянутих Рекомендацій FATF по протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення, прийнятих в 2012 році¹. ФАТФ переглянула Керівництво по РОП для фінансового сектора з метою приведення його у відповідність з новими вимогами ФАТФ² з урахуванням досвіду використання ризик-орієнтованого підходу, накопиченого державними органами і приватним сектором за минулі роки. Дане переглянуте Керівництво призначене для банківського сектора³, а для сектора цінних паперів буде підготовлено і випущено окреме Керівництво.

¹ Документ ФАТФ (2012).

² Стандарти ФАТФ включають Рекомендації ФАТФ, Пояснювальні записки до них та відповідні визначення з Глосарію.

³ Банківська діяльність означає діяльність або операції, описані в Глосарії ФАТФ у визначенні «фінансових установ», зокрема в підпунктах 1, 2 і 5. Цей посібник призначений для установ, що надають ці послуги.

ФАТФ також переглядає інші Керівництва по застосуванню РОП, які були розроблені на основі Рекомендацій від 2003 року⁴.

2. Проект Керівництва по застосуванню РОП для банківського сектора був підготовлений групою членів ФАТФ під керівництвом Великобританії і Мексики⁵. У цій роботі також взяли участь представники приватного сектора⁶, і з ними проводилися консультації за проектом переглянутого документа.

⁴ В період з червня 2007 року по жовтень 2009 року ФАТФ затвердила ряд Керівництва по застосуванню РОП для різних комерційних секторів, а саме: для фінансового сектора, агентів по операціях з нерухомістю, бухгалтерів, провайдерів послуг трасту і компаній, торговців дорогоцінними металами і дорогоцінним камінням, казино, професійних юристів, сектора обслуговування грошових операцій і сектора страхування життя (www.fatf-gafi.org/documents/riskbasedapproach/).

⁵ До складу проектної групи ФАТФ входили члени ФАТФ (Аргентина, Австралія, Австрія, Бельгія, Бразилія, Китай, Франція, Німеччина, Гонконг, Індія, Італія, Японія, Мексика, Іспанія, Швейцарія, Нідерланди, Великобританія та США), асоційовані члени (азіатсько-Тихоокеанська група по боротьбі з відмиванням грошей (АТГ) в особі Бангладешу і Таїланду і МАНІБЕЛ в особі Польщі) і спостерігачі (Базельський комітет з банківського нагляду (БКБН), організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЕ), Міжнародна організація комісій з цінних паперів (International Organization of Securities Commissions), Міжнародна асоціація органів страхового нагляду (International Association of Insurance Supervisors), Група наглядових органів міжнародних фінансових центрів (Group of International Finance Center Supervisors), Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк).

⁶ Своїх представників в проектну групу призначили компанія «Американ експрес» (Amex), Асоціація інститутів фінансового розвитку в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (Association of Development Financing Institutions and Asia and the Pacific), Європейська асоціація кооперативних банків (European Association of Cooperative Banks), Європейська асоціація державних банків (European Association of Public Banks), Європейська банківська федерація (European Banking Federation), Європейський комітет банківського сектора (European Banking Industry Committee), Латиноамериканська банківська федерація (Latin America Banking Federation), Міжнародна банківська федерація (International Banking Federation), Міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів (SWIFT), Банківська асоціація Південної Африки (Banking Association of South Africa), Вольфсбергської група, Союз арабських банків (Union of Arab Banks), Всесвітня рада кредитних спілок (World Council of Credit Unions) і Всесвітній інститут ощадних банків (World Savings Banks Institute) / Європейська група ощадних банків (European Savings Banks Group).

⁷ Коментарі були отримані від Банківської асоціації Південної Африки, Європейської банківської федерації, Європейського комітету банківського сектора, Європейської асоціації державних банків, Європейської асоціації кооперативних банків, Латиноамериканської банківської федерації, Всесвітньої ради кредитних спілок, Всесвітнього інституту ощадних банків / Європейської групи ощадних банків, а також від Міжнародної ради асоціацій з цінних паперів (International Council of Securities Association), Міжнародної асоціації систем грошових переказів (International Association of Money Transfer Networks), Міжнародного

3. ФАТФ затвердила дане оновлене Керівництво по застосуванню РОП для банківського сектора на своєму Пленарному засіданні в жовтні 2014 року.

В. Призначення Керівництва

Дане Керівництво розроблено з метою:

- Сформулювати принципи застосування ризик-орієнтованого підходу в області ПВК / ФТ;
 - Посприяти країнам, компетентним органам і банкам у виробленні та впровадженні ризик-орієнтованого підходу в області ПВК / ФТ шляхом надання загальних керівних вказівок і прикладів із сучасної практики;
 - Надати підтримку в ефективній реалізації заходів ПВК / ФТ та нагляду за їх застосуванням на національному рівні з спираючись на ризики та заходи щодо їх зниження;та
 - Головним чином, сприяти формуванню єдиного розуміння того, що має на увазі застосування ризик-орієнтованого підходу в області ПВК/ ФТ.

С. Цільова аудиторія, статус та зміст Посібника

5. Дане Керівництво призначене для країн, їх компетентних органів, включаючи органи банківського нагляду, а також для працівників банківського сектора.

6. Керівництво складається з трьох Розділів. В Розділі I визначені ключові елементи ризик-орієнтованого підходу і підкреслена необхідність вивчати їх з урахуванням Розділів II і III, в яких надані конкретні керівні вказівки щодо ефективного застосування ризик-орієнтованого підходу в діяльності органів банківського нагляду (Розділ II) і банків (Розділ III) .

7. У цьому посібнику визнається, що ефективний РОП повинен ґрунтуватися і враховувати нормативно-правову базу і підхід в області

регулювання, який використовується країною, характер, різноманітність і зрілість її банківського сектора, а також характеристики існуючих ризиків. У Керівництві визначено, що саме повинні враховувати країни при виробленні та реалізації РОП без спробів втручання в компетенцію національних компетентних органів. При розгляді загальних принципів, викладених в цій настанові, національні органи повинні враховувати ситуацію в своїх країнах, включаючи підходи в галузі регулювання та нормативно-правову базу.

8. Цей посібник не є обов'язковим для виконання документом. Він підготовлений на основі досвіду країн і приватного сектора і може допомогти компетентним органам і фінансовим установам ефективно виконати деякі Рекомендації.

РОЗДІЛ І - РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД (РОП) ФАТФ В ОБЛАСТІ ПВК / ФТ

А. Що таке РОП?

РОП в області ПВК / ФТ має на увазі, що країни, компетентні органи і фінансові установи⁸ будуть виявляти, оцінювати й усвідомлювати ризики ВК / ФТ, яким вони піддаються, і вживати заходів по ПВК / ФТ, співмірні таких ризиків, для їх ефективного зниження.

При проведенні оцінки ризиків ВК / ФТ⁹ країни, компетентні органи і фінансові установи повинні проаналізувати і спробувати зрозуміти, який вплив мають на них виявлені ними ризики ВК / ФТ. Таким чином, оцінка ризиків закладає основу для ризик-орієнтованого підходу до застосування заходів ПВК / ФТ¹⁰. Використання РОП не гарантує стовідсоткового захисту - можуть мати місце випадки, коли фінансова установа вжила всіх можливих заходів для виявлення та зниження ризиків ВК/ ФТ, але все одно продовжує незаконним чином використовуватися в цілях ВК / ФТ.

В рамках РОП країни, компетентні органи і фінансові установи не звільняються від обов'язку знижувати ризики ВК / ФТ в ситуації, коли такі ризики оцінені як низькі¹¹.

В. Обґрунтування нового підходу

12. У 2012 році ФАТФ оновила свої Рекомендації з метою зміцнення глобальних заходів безпеки і додаткового захисту цілісності

⁸Включаючи як юридичних, так і фізичних осіб - див. Визначення «фінансових установ» в Глосарії ФАТФ.

⁹ФАТФ (2013а), пункт 10.

¹⁰ФАТФ (2013а), пункт 10. Більш детальна інформація про виявлення й оцінку ризиків ВК/ ФТ приведена в підрозділі D Розділу І.

¹¹Якщо ризики ВК / ФТ оцінені як низькі, то згідно ПЗ до Рекомендації 1 країни можуть не застосовувати деякі Рекомендації ФАТФ, а відповідно до Пояснювальної записки до Рекомендації 10 при застосуванні спрощених заходів НПК можна враховувати низький рівень ризику. Див. Пункти 6, 11 і 12 ПЗ до Рекомендації 1 і пункти 16 і 21 ПЗ до Рекомендації 10.

фінансової системи, надавши урядам більш потужні інструменти для боротьби з фінансовою злочинністю.

13. Однією з найбільш важливих змін стала підвищена увага застосуванню РОП в області ПВК / ФТ, особливо щодо превентивних заходів і нагляду. Тоді як Рекомендації від 2003 року передбачали застосування РОП лише в деяких областях, в Рекомендаціях від 2012 року РОП розглядається в якості «принципової основи» системи ПВК / ФТ країни¹². Ця комплексна вимога може бути застосовано до всіх відповідних Рекомендацій FATF.

14. У вступі до 40 Рекомендації ФАТФ зазначено, що РОП «дозволяє країнам в рамках вимог ФАТФ застосовувати більш гнучкий набір заходів для більш ефективного використання своїх ресурсів і вжиття превентивних заходів, що відповідають характеру ризиків, з метою найбільш ефективного зосередження своїх зусиль».

15. Таким чином, застосування РОП є не одним з можливих варіантів, а обов'язковою умовою для ефективного виконання Стандартів ФАТФ¹³.

С. Застосування ризик-орієнтованого підходу

16. У Рекомендації 1 визначена область застосування РОП. Це стосується наступного:

- На кого і на що повинен поширюватися національний режим ПВК / ФТ. Крім секторів і видів діяльності, які вже вказані в

¹² Рекомендація 1.

¹³ Ефективність ризик-орієнтованих заходів щодо попередження та зниження ризиків буде оцінюватися в рамках взаємної оцінки національного режиму ПВК / ФТ. Оцінка ефективності включатиме визначення ступеня, в якій країна досягла встановлених результатів, які є центральними елементами стійкою і надійною системи ПВК / ФТ, а також аналіз того, якою мірою правова та інституційна база країни забезпечує досягнення очікуваних результатів. При визначенні наявності недоліків в заходи ПВК / ФТ, прийнятих країною, і їх суттєвості експертам-оцінювачам буде необхідно враховувати ризики і ступінь гнучкості, що допускається в рамках ризик-орієнтованого підходу. Документ ФАТФ (2013b).

Рекомендаціях ФАТФ¹⁴, країнам слід поширити свій режим на додаткові установи, сектори або види діяльності, які представляють підвищений ризик ВК / ФТ. Країнам також слід розглянути можливість звільнення певних установ, секторів або видів діяльності від деяких зобов'язань в області ПВК / ФТ при виконанні встановлених умов, наприклад, за умови того, що ризики, пов'язані з такими секторами або видами діяльності, оцінені як низькі¹⁵.

- Як необхідно здійснювати нагляд за виконанням режиму ПВК / ФТ тими суб'єктами, на яких він поширюється. Наглядовим органам в області ПВК / ФТ слід розглянути оцінку ризиків, проведену самими банками, і прийняті ними заходи щодо зниження таких ризиків, а також враховувати ступінь свободи дій і прийняття рішень, що допускається в рамках РОП, використовуваного на національному рівні. Крім того, як зазначено в ПЗ до Рекомендації 26, наглядові органи повинні самі застосовувати РОП в своїй діяльності по нагляду в сфері ПВК / ФТ; та
- Яким чином суб'єкти, на які поширюється режим ПВК / ФТ, повинні виконувати встановлені вимоги. В обставинах, що характеризуються підвищеним ризиком ВК / ФТ, компетентні органи і банки зобов'язані приймати посилені заходи для зниження такого підвищеного ризику. Це означає, що діапазон, ступінь, частота або глибина застосовуваних заходів контролю повинні бути підвищені. І, навпаки, в ситуації, яка характеризується зниженням ризиком ВК / ФТ, стандартні заходи ПВК / ФТ можуть бути спрощені. Це означає, що всі необхідні заходи, все одно, повинні застосовуватися, але ступінь, частота або глибина застосовуваних заходів контролю буде знижена¹⁶.

¹⁴ Див. Визначення «фінансових установ» і «встановлених нефінансових підприємств і професій» в Словнику ФАТФ (2012).

¹⁵ Пункт 6 ПЗ до Рекомендації 1.

¹⁶ Рекомендація 10 та виноска 33 в ПЗ до Рекомендації 10.

D. Труднощі

17. Застосування РОП може представляти деякі труднощі:

Розподіл відповідальності в рамках РОП

18. Ефективний ризик-орієнтований режим заснований і враховує нормативно-правову базу і підхід в області регулювання, який використовується країною, характер, різноманітність і зрілість її банківського сектора, а також характеристики існуючих ризиків. При виявленні і оцінці банками власних ризиків ВК / ФТ повинна прийматися до уваги оцінка ризиків на національному рівні, як зазначено в Рекомендації 1, і враховуватися національна нормативно-правова база, включаючи будь-які встановлені сфери суттєвого ризику і будь-які заходи щодо їх зниження, визначені в законах або нормативних актах. При наявності підвищених ризиків ВК / ФТ банку будь-якому випадку повинні вживати посилені заходи належної перевірки, хоча в національному законодавстві або нормативних актах може не завжди бути вказівка на те, яким чином знижувати такі підвищені ризики (наприклад, шляхом підвищення ступеня постійного посиленого моніторингу) ¹⁷.

19. Банкам може бути надано певну ступінь свободи у визначенні найбільш ефективних шляхів і способів зниження інших ризиків, в тому числі - встановлених в ході проведення оцінки ризиків на національному рівні, або виявлених банками самостійно. Стратегія банків щодо зниження таких ризиків повинна враховувати відповідну національну законодавчу базу, а також національні системи регулювання та нагляду. При визначенні ступеня, в якому банкам може бути дозволено самостійно вирішувати, яким чином знижувати ризики, країни повинні враховувати, крім іншого, можливості свого банківського сектора по ефективному виявленню та управлінню ризиками ПВК / ФТ. Крім того, країнам необхідно враховувати зрілість, досвід і ресурсні можливості своїх наглядових органів, які повинні бути достатніми для здійснення належного нагляду за управлінням банками своїми ризиками і забезпечувати прийняття відповідних заходів у разі, якщо банки не роблять цього. Країни також можуть взяти до уваги інформацію компетентних органів

щодо ступеня виконання встановлених вимог в банківському секторі і підходу, використовуваного в секторі для виявлення і зниження ризиків ВК / ФТ. Країни, в яких сектори фінансових послуг знаходяться в процесі формування, або законодавча, регулююча і наглядова система знаходиться на стадії становлення, можуть порахувати, що банки мають недостатні можливості по ефективному виявленню та управлінню ризиками ВК / ФТ. У зв'язку з цим вони можуть обмежити ступінь свободи дій і прийняття рішень, що представляється банкам в рамках ризик-орієнтованого підходу. У таких випадках може бути доречною більш директивна реалізація вимог в області ПВК / ФТ до того моменту, поки розуміння ризиків і досвід і знання сектора не стануть більш глибокими¹⁸.

20. Установи не повинні звільнятися від нагляду в області ПВК / ФТ, навіть якщо вони мають гарні можливості і чітко виконують встановлені вимоги. Однак в рамках РОП компетентні органи можуть зосередити більший обсяг наглядових ресурсів для контролю за діяльністю установ, що мають підвищений ризик.

Виявлення ризиків ВК / ФТ

21. Доступ до точної, своєчасної і об'єктивної інформації про ризики ВК / ФТ є обов'язковою умовою ефективного застосування РОП. У пункті 3 ПЗ до Рекомендації 1 країни повинні мати механізми для надання відповідної інформації про результати оцінок ризиків всім відповідним компетентним органам, фінансовим установам та іншим зацікавленим сторонам. Якщо така інформація знаходиться у вільному доступі, наприклад, якщо компетентні органи не мають достатніх даних для оцінки ризиків, якщо вони не можуть надавати важливу інформацію (через її конфіденційний характер) про ризики і загрози ВК / ФТ, або, якщо доступ до такої інформації обмежений, наприклад, внаслідок цензури або вимог про захист даних, банкам буде важко виявити (тобто визначити і скласти список) ризики ВК / ФТ і,

¹⁸ Це може бути засноване на поєднанні елементів, описаних в Розділі II, а також на об'єктивних критеріях, таких як звіти про взаємні оцінки, звіти про прогрес або програма оцінки фінансового сектора.

отже, вони можуть не впоратися із завданням по їх належній оцінці та зниженню.

Оцінка ризиків ВК/ ФТ

21. Оцінка ризиків ВК/ ФТ має на увазі, що країнам, компетентним органами і банкам необхідно визначити який вплив надають на них виявлені ними загрози ВК / ФТ. Вони повинні проаналізувати отриману інформацію для розуміння ймовірності виникнення ризиків і вплив цього на окремі банки, банківський сектор і, можливо, на всю національну економіку і системні фінансові установи при виникненні таких ризиків¹⁹. За результатами оцінки, ризики ВК / ФТ часто поділяються на категорії: низькі, середні і високі, з можливим поділом на підкатегорії (помірно високі, помірно низькі і т.д.). Така класифікація призначена для кращого розуміння ризиків ВК/ ФТ і у визначенні «пріоритетних» ризиків. Таким чином, оцінка ризиків ВК / ФТ не обмежується простим збором кількісної та якісної інформації: вона створює основу для ефективного зниження ризиків ВК / ФТ і для того, щоб залишатися актуальною, повинна регулярно оновлюватися.

22. Оцінка і розуміння ризиків має на увазі, що у компетентних органів і банків повинні бути досвідчені і перевірені співробітники, що проходять при наймі на роботу перевірку на професійну придатність і сумлінність, у відповідних випадках. Вони повинні мати необхідне технічне оснащення для виконання цієї роботи, і таке оснащення має відповідати складності банківських операцій.

Зниження ризиків ВК / ФТ

24. Відповідно до Рекомендацій FATF, при застосуванні РОП банки, країни і компетентні органи повинні визначати найбільше підходять і ефективні шляхи і способи зниження виявлених ними ризиків ВК / ФТ. Це означає, що вони повинні застосовувати посилені заходи для управління і

¹⁹ Банки необов'язково повинні проводити розрахунки ймовірності, результати яких можуть не мати сенсу через відсутність інформації про обсяги незаконних операцій.

нівелювання ситуацій і обставин, які представляють підвищений ризик ВК / ФТ, а в ситуації, що становлять низький ризик, можуть робитися винятки або застосовувати спрощені заходи²⁰:

- Країни, які бажають звільнити певні установи, сектори або види діяльності від деяких зобов'язань в області ПВК / ФТ, повинні провести оцінку ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з такими фінансовими установами, видами діяльності або встановленими не фінансовими підприємствами і професіями (ВНФПП). При цьому вони повинні бути в змозі продемонструвати, що рівень ризику є низьким і, що виконані конкретні умови, встановлені в пункті 6 ПЗ до Рекомендації 1 для одного з винятків. Складність такої оцінки ризиків буде залежати від виду установи, сектора або діяльності, пропонованого продукту або послуги і географічного покриття діяльності, на яку поширюватиметься виняток.

Країни і банки, які бажають застосовувати спрощені заходи, повинні провести оцінку ризиків, пов'язаних з тією категорією клієнтів або продуктів, щодо яких планується застосовувати такі спрощені заходи. При цьому вони повинні встановити, що рівень відповідних ризиків є низьким, і визначити ступінь і глибину необхідних заходів ПВК / ФТ. У відповідних Рекомендаціях більш детально визначено, як цей загальний принцип можна застосувати до конкретних вимог²¹.

Розвиток єдиного розуміння РОП

25. Ефективність РОП залежить від єдиного розуміння компетентними органами і банками того, що має на увазі цей підхід, як він повинен застосовуватися і як потрібно справлятися з ризиками ВК / ФТ. Крім нормативно-правової бази, яка встановлює ступінь, в якій банкам надана свобода дій щодо виявлених ризиків, важливо, щоб

²⁰ За умови, що в національному законодавстві передбачена можливість застосування спрощених заходів належної перевірки клієнтів.

²¹ Наприклад, в Рекомендації 10, що стосується належної перевірки клієнтів.

компетентні органи і, зокрема, наглядові органи давали керівні вказівки банкам, в яких викладали своє бачення того, як банки повинні виконувати свої зобов'язання в області ПВК / ФТ, закріплені в законах і нормативних актах, з урахуванням оцінки ризиків. Підтримує постійну і ефективну взаємодію між компетентними органами та банками є необхідною умовою для успішного застосування РОП.

26. Важливо, щоб компетентні органи усвідомили, що в рамках ризик-орієнтованого режиму не всі банки будуть приймати такі ж заходи контролю з метою ПВК / ФТ. Компетентні органи повинні також розуміти, що одиничний випадок наявності незначного обмеженого ризику не обов'язково ставить під сумнів ефективність і бездоганність заходів контролю в області ПВК / ФТ, прийнятих банком. З іншого боку, банки також повинні розуміти, що гнучкий РОП не звільняє їх від обов'язку вживати ефективних заходів контролю з метою ПВК / ФТ.

27. Країнам і компетентним органам слід враховувати необхідність здійснення ефективного нагляду за діяльністю всіх суб'єктів, на яких поширюються вимоги ПВК / ФТ. Це сприятиме створенню єдиних правил і вимог для всіх провайдерів банківських послуг і допоможе не допустити того, що представляє підвищений ризик діяльність змістилася в бік установ, за діяльністю яких здійснюється недостатній або неналежний нагляд.

Розширення доступу до фінансових послуг

28. Відсутність доступу або обмежений доступ до фінансових послуг не означає автоматично, що рівень ризику є низьким або зниженим. Це всього лише один з факторів, що враховуються під час комплексної оцінки. Відсутність доступу або обмежений доступ до фінансових послуг може негативно позначитися на діяльності як фізичних, так і юридичних осіб і мати найрізноманітніші причини. У разі фізичних осіб це може бути пов'язано з низьким рейтингом кредитоспроможності або наявністю у клієнта судимості, і тому фінансові установи не повинні застосовувати до таких клієнтів спрощені заходи належної перевірки або робити для них виключення тільки на тій підставі, що такі клієнти мають обмежений доступ до фінансових послуг.

29. РОП може сприяти розширенню доступу до фінансових послуг, особливо в випадку людей з низькими доходами, доступ яких в регульованій державою фінансової системи ускладнений. В цьому випадку при використанні РОП країни визначають конкретні випадки, в яких не застосовуються Рекомендації ФАТФ (на підставі доведеного низького рівня ризиків)²², або надають фінансовим установам велику гнучкість в застосуванні заходів НПК в разі знижених ризиків ВК / ФТ. У цьому сенсі розширення доступу до фінансових послуг сприятиме підвищенню прозорості та відстеження фінансових потоків.

²² Заходи НПК, включаючи заборону для фінансових установ на ведення анонімних рахунків або рахунків, відкритих на явно вигадані імена, як правило, застосовуються у всіх випадках. Однак в пунктах 2 і 6 ПЗ до Рекомендації 1 передбачено наступне: «У строго обмежених обставин і при підтвердженому низькому рівні ризиків ВК/ ФТ країни можуть прийняти рішення про незастосування певних Рекомендацій ФАТФ стосовно відповідного виду фінансових установ або діяльності або ВНФПП ...» і « країни можуть прийняти рішення про незастосування деяких Рекомендацій ФАТФ, що встановлюють вимоги для фінансових установ, за умови, що: (а) є доведений низький ризик відмивання коштів та фінансування тероризму; це відбувається в строго обмежених і виправданих обставин; і це відноситься до конкретного виду фінансових установ або діяльності або ВНФПП »(пункт 6). Таке виключення було зроблено різними країнами в інтересах політики розширення доступу до фінансових послуг. Див. Також пункти 56 і 57 Керівництва ФАТФ з протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму та розширенню доступу до фінансових послуг, в яких йде мова про основні проблеми і труднощі, з якими стикаються країни, що намагаються використовувати виключення при наявності доведеного низького ризику.

РОЗДІЛ II - КЕРІВНИЦТВО ДЛЯ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ

30. РОП в області ПВК / ФТ націлений на розробку заходів щодо попередження та зниження ризиків, які були б пропорційні виявлених ризиків ВК / ФТ. У сфері нагляду це стосується того, яким чином наглядові органи розподіляють свої ресурси. Це також стосується виконання наглядовими органами своїх функцій таким чином, що сприяв би застосуванню банками ризик-орієнтованого підходу.

А. Ризик-орієнтований підхід в наглядовій діяльності

31. У Рекомендації 26 встановлено вимогу до країн здійснювати належне регулювання і нагляд у сфері ПВК / ФТ за діяльністю банків. У ПЗ до Рекомендації 26 від наглядових органів потрібно виділяти і направляти свої ресурси в області, що становлять підвищений ризик ВК / ФТ. При цьому передбачається, що наглядові органи розуміють ризики ВК / ФТ, існуючі в їх країні, і мають безпосередній (в ході проведення виїзних перевірок) і опосередкований (в ході проведення камеральних перевірок) доступ до всієї відповідної інформації, що дозволяє їм визначити характер ризиків, з якими стикаються банки.

Вставка 1. **Додаткові джерела інформації**

Звіт європейських наглядових органів

У жовтні 2013 року Європейські наглядові органи (Європейська організація страхування та пенсійного забезпечення, Європейська банківська асоціація і Європейська організація з цінних паперів і ринків) опублікували **Попередній звіт про ризик-орієнтований нагляд в сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму**. Цей звіт підготовлений на підставі Стандартів ФАТФ, і в ньому описується, що конкретно означає застосування РОП в наглядовій діяльності в сфері ПВК / ФТ. Крім того, в звіті міститься список питань по самооцінці, які наглядові органи можуть задати собі при

аналізі використовуваних ними підходів.

Настанови Базельського комітету з банківського нагляду

У січні 2014 року Базельський комітет з банківського нагляду (БКБН) опублікував керівництво під назвою «Раціональне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму», в якому міститься ряд керівних вказівок, що описують, яким чином банкам слід включити питання управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму, в свою загальну систему управління ризиками. Ці керівні вказівки призначені для сприяння реалізації Міжнародних стандартів з протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення, випущених ФАТФ в 2012 році. Вони ні в якій мірі не повинні тлумачитися як спроба зміни стандартів ФАТФ в плані їх посилення або помякшення¹. Справжнє Керівництво ФАТФ задає загальні рамки застосування РОП наглядовими органами і банківським сектором. Однак в зазначеному документі Базельського комітету містяться докладніші вказівки по використанню РОП наглядовими органами.

¹ Документ БКБН (2014а), пункт 3.

Розуміння ризиків ВК/ ФТ

32. Наглядові органи повинні розуміти ризики ВК / ФТ, яким піддається банківський сектор²³, а також ризики ВК / ФТ, з якими стикаються окремі банки і банківські групи. Наглядові органи повинні використовувати різні джерела для виявлення і оцінки ризиків ВК / ФТ.

33. Що стосується галузевих ризиків, то такими джерелами, ймовірно, будуть бути, в числі інших: проведені юрисдикцією оцінки ризиків на

²³ Відповідно до 8 БПБК (БКБН, 2011).

національному рівні, національні та міжнародні типологічні дослідження, знання національних і міжнародних наглядових органів і зворотний зв'язок підрозділу фінансової розвідки (ПФР).

34.Що стосується окремих банків, то наглядовим органам необхідно враховувати рівень ризику, властивого банку, включаючи характер і складність банківських продуктів і послуг, розміри банку, бізнес-модель, корпоративне управління і структуру, фінансову та бухгалтерську інформацію, канали поставок продуктів і послуг, категорії клієнтів, географічне розташування і країни, в яких банк здійснює свою діяльність. Наглядовим органам також слід брати до уваги застосовувані банком заходи контролю, в тому числі якість політики з управління ризиками, функціонування підрозділів внутрішнього контролю та т. д..

35.Частина цієї інформації може бути отримана в рамках здійснення пруденційного нагляду. Інша інформація, яка може бути актуальною в контексті ПВК / ФТ, включає відомості про професійну придатність та сумлінні керівництва і дані про забезпечення дотримання встановлених вимог²⁴. Для отримання таких відомостей необхідний обмін інформацією і співпраця між органами пруденційного нагляду та органами нагляду в області ПВК / ФТ, особливо якщо обов'язки поставлені двом різним органам.

36.Інформація з інших інстанцій, в полі зору яких знаходяться банки, таких як інші наглядові органи, ПФР та правоохоронні органи, також може виявитися корисною для визначення можливостей і здатності банку здійснювати ефективне управління ризиками ВК / ФТ, до яких він схильний.

37.Наглядовим органам слід проводити аналіз своєї оцінки ризиків ВК / ФТ, яким піддається банківський сектор і окремі банки, на регулярній

²⁴ Як зазначено в 5БПБК.

основі, а також кожного разу, коли змінюються умови діяльності банку, або виникають нові загрози.

Приклади різних способів і методів, за допомогою яких органи банківського нагляду проводять оцінку ризиків ВК / ФТ в банківському секторі і в окремих банках, наведені в Додатку 1.

Зниження ризиків ВК / ФТ

38. Відповідно до Рекомендацій ФАТФ²⁵ наглядові органи повинні концентрувати великі обсяги своїх ресурсів на областях, що представляють підвищений ризик ВК / ФТ. Це означає, що наглядові органи повинні визначити частоту і масштаб проведення періодичних оцінок, виходячи з рівня ризиків ВК / ФТ, яким піддається банківський сектор і окремі банки. Це також означає, що за відсутності можливості здійснення нагляду за всіма банками з метою ПВК / ФТ наглядові органи повинні в першу чергу займатися питаннями, що становлять підвищений ризик, або окремими банками, або банками, що працюють в конкретному секторі.

39. Приклади того, як наглядові органи можуть скоректувати свій підхід, включають наступне:

а) Коригування глибини і інтенсивності перевірок, пов'язаних з виконанням наглядовими органами своїх функцій, що стосуються видачі дозволів. Наглядові органи можуть скоректувати рівень і обсяг інформації, необхідний їм для недопущення того, щоб злочинці або їх спільники мали значну або контрольну пайову участь у банку. Наприклад, якщо ризики ВК / ФТ в секторі є низькими, то ймовірність ВК / ФТ в зв'язку з конкретною комерційною діяльністю може бути невелика, і наглядові органи можуть прийняти рішення про видачу дозволів на підставі вивчення і аналізу відповідної

²⁵ Відповідно до 9 БПБК.

інформації. Якщо ж ризики ВК / ФТ в секторі є високими, то наглядові органи можуть запитати додаткову інформацію.

b) Коригування видів нагляду в області ПВК / ФТ. Наглядові органи повинні завжди мати доступ через виїзні перевірки і одержувані документи до всієї відповідної інформації, що стосується ризиків і дотримання встановлених вимог. Однак в тій мірі, в якій це допускається в рамках чинного в їхніх країнах режиму, наглядові органи можуть визначити допустиме поєднання проведення виїзних і камеральних (документальних) наглядових перевірок банків. Однак в ситуацях, що становлять підвищений ризик, проведення одних лише документальних наглядових перевірок може бути недостатнім.

c) Коригування частоти і характеру постійного нагляду в області ПВК / ФТ. Наглядовим органам слід коригувати частоту проведення наглядових перевірок у сфері ПВК / ФТ відповідно до виявлених ризиками і поєднувати проведення періодичного аналізу з позаплановими наглядовими перевірками у міру виникнення проблем. Такі позапланові перевірки можуть проводитися, наприклад, після отримання повідомлень про факти порушень, інформації від правоохоронних органів або фактів, виявлених іншими наглядовими органами в результаті, наприклад, загального пруденційного нагляду або включення банку в проведений тематичний аналіз.

Приклади різних способів і методів, за допомогою яких органи банківського нагляду коригують частоту наглядових перевірок у сфері ПВК / ФТ відповідно до виявлених ризиків, наведених в Додатку 1.

d) Коригування інтенсивності нагляду в області ПВК / ФТ. Наглядовим органам слід визначити належний обсяг і рівень проведених

ними оцінок відповідно до виявлених ризиків²⁶ для оцінки достатності політики та процедур, розроблених банками з метою недопущення їх використання в незаконних цілях²⁷. Приклади більш глибокого і інтенсивного нагляду можуть включати наступне: детальна перевірка систем і документів для підтвердження проведення банком оцінки ризиків і достатності такої оцінки, прийнятих заходів НПК, наявності та виконання політики і процедур, які стосуються спрямування повідомлень і зберігання документів, і проведення внутрішнього аудиту. Це також може включати проведення співбесід з працівниками, старшими керівниками і членами ради директорів і оцінку окремих напрямків діяльності банку з точки зору ПВК / ФТ.

Приклади різних способів і методів, за допомогою яких органи банківського нагляду коректують рівень і глибину нагляду в області ПВК / ФТ відповідно до виявлених ризиків, наведених в Додатку 1.

40. Наглядові органи повинні використовувати виявлені ними факти і зроблені висновки для аналізу та оновлення своїх оцінок ризиків ВК / ФТ і, при необхідності, проводити оцінку достатності свого поточного підходу до нагляду в області ПВК / ФТ і своїх діючих правил і керівництв, що стосуються ПВК / ФТ. При необхідності і за умови дотримання відповідних вимог конфіденційності, такі факти і висновки повинні доводитися до відома банків, щоб останні могли підвищити ефективність застосовуваного ними РОП.

41. Відповідно до Рекомендації 26 та порядком застосування базових принципів Базельського комітету, що стосуються ПВК / ФТ²⁸, органи банківського

²⁶ 11 БПБК передбачає раннє втручання для усунення проблем.

²⁷ Відповідно до 29 БПБК (БКБН).

²⁸ 1-3, 5-9, 11-15, 26 і 29 базові принципи Базельського комітету з банківського нагляду; див. Додаток 2.

нагляду повинні враховувати результати іншого пруденційного або фінансового нагляду в своїй наглядовій діяльності в області ПВК / ФТ. З іншого боку, вони повинні забезпечувати, щоб загальні висновки за результатами пруденційного нагляду, які визначають загальну стратегію банківського нагляду, ґрунтувалися на висновках, отриманих в результаті реалізації програми нагляду в області ПВК / ФТ, і належним чином враховували ці висновки.

В. Нагляд за застосуванням ризик-орієнтованого підходу

Загальний підхід

42. Важливо, щоб наглядові органи виконували свої функції таким чином, щоб це сприяло б застосування банками ризик-орієнтованого підходу. Це означає, що наглядовим органам необхідно вжити заходів для того, щоб перевірити і переконатися, що їх співробітники належним чином оснащені та підготовлені для оцінки того, чи відповідає політика, процедури і заходи контролю, які застосовуються банком, ризикам, виявленим в результаті оцінки ризиків, і готовності банку йти на певний ризик²⁹. Наглядові органи повинні забезпечити виконання банком своєї політики, процедур і заходів контролю, а також прийняття рішень на основі зважених оцінок. Це також має на увазі, що наглядові органи повинні ясно сформулювати і чітко поінформувати банки про свої очікування щодо заходів, які необхідно вжити банкам для виконання законодавчих та нормативних вимог. Все це необхідно для того, щоб наглядові дії були передбачувані, послідовні і відповідні. У зв'язку з цим, ключовими елементами є навчання співробітників наглядових органів і ефективне доведення до відома банків очікувань наглядових органів.

²⁹ Див. Також документ Ради з фінансової стабільності: Financial Stability Board (2014 року).

43.3 метою сприяння більш глибокому розумінню наглядовими органами ефективності заходів, що вживаються в банківському секторі, можна розглянути можливість проведення порівняльного аналізу програм ПВК / ФТ різних банків. Такий порівняльний аналіз будуть служити джерелом додаткової інформації при оцінці наглядовими органами якості заходів контролю, що застосовуються окремими банками. При цьому наглядовим органам потрібно мати на увазі, що в рамках РОП можуть бути обґрунтовані причини, за якими заходи контролю в різних банках можуть відрізнятися. У зв'язку з цим наглядові органи повинні бути готові до оцінки переваг таких відмінностей, особливо при порівнянні банків, які здійснюють різну за ступенем складності діяльність.

44. Наглядові органи повинні розуміти ризики ВК / ФТ, з якими стикається сектор і банки. Зокрема, вони повинні добре розуміти, які види діяльності представляють підвищені і знижені ризики, з тим, щоб виносити обґрунтовані рішення щодо пропорційності і достатності застосовуваних заходів контролю з метою ПВК / ФТ. Наглядові органи повинні взаємодіяти з окремими банками для доведення (до їхнього відома) своєї думки про заходи контролю в області ПВК / ФТ, реалізованими такими фінансовими установами.

45. Викладені вище загальні принципи, що стосуються національних банків і національних банківських груп, також відносяться і до міжнародних банківських груп. Однак застосування цих принципів є більш складною справою, оскільки необхідно враховувати нормативно-правові основи і ризики відразу декількох юрисдикцій, а також те, що нагляд здійснюється

одночасно декількома наглядовими органами різних країн³⁰. У документі Базельського комітету з банківського нагляду під назвою «Належне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму» (Sound Management of Risks Related to Money Laundering and

³⁰ Загальний стандарт щодо наглядової діяльності встановлено в 12 і 13 БПБК.

Financing of Terrorism) міститься додаткова інформація з цього питання³¹.

Навчання

У ПЗ до Рекомендації 26 зазначено, що при застосуванні банками ризик-орієнтованого підходу співробітники наглядових органів, що відповідають за здійснення нагляду за діяльністю банків, повинні розуміти ступінь свободи, яка надана банку в питаннях оцінки та зниження своїх ризиків ВК / ФТ. Зокрема, наглядові органи повинні упевнитися в тому, що їх співробітники підготовлені для оцінки якості оцінки ризиків, проведеної банком, і для оцінки достатності, пропорційності та ефективності здійснюваної банком політики, процедур і заходів контролю в світлі такої оцінки ризиків.

Навчання повинно дозволити співробітникам наглядових органів виносити обґрунтовані судження щодо достатності та пропорційності заходів контролю в області ПВК / ФТ, прийнятих банком. Це також повинно бути направлено на забезпечення послідовності застосування підходу до наглядової діяльності, здійснюваної на національному рівні, в разі наявності більш ніж одного компетентного наглядового органу або в силу відповідної національної наглядової моделі.

Керуючі накази

48. Після розгляду та прийняття рішення про проведення консультацій з відповідними зацікавленими сторонами наглядові органи повинні інформувати банки про те, що вони очікують від банків в плані виконання останніми своїх зобов'язань, встановлених в законах і нормативних

³¹ Розділ IV зазначеного документа. Див. Також консультативні документи БКБН (2010b) і БКБН (2014a) з питань співробітництва та обміну інформацією між національними наглядовими органами і наглядовими органами країни перебування.

актах³². Такі керівні вказівки можуть бути оформлені у вигляді вимог високого рівня, розроблених з урахуванням очікуваних результатів, або у вигляді «ризик-орієнтованих» правил або інформації про те, як наглядові органи тлумачать відповідні закони або нормативні акти, або у вигляді більш докладного керівництва про найкраще застосування певних заходів контролю області ПВК / ФТ. Наглядовим органам також необхідно розглянути можливість розробки керівних вказівок для банків щодо виконання останніми своїх зобов'язань в області ПВК / ФТ, в встановлених законах і нормативних актах, таким чином, щоб це сприяло розширенню доступу населення до фінансових послуг.

49. Якщо керівні вказівки наглядових органів залишаються документами високого рівня, в основі яких лежать встановлені принципи, то керівні вказівки з питань виконання законодавчих та нормативних обов'язків, що розробляються представниками різних сегментів банківського сектора, можуть бути корисними для роз'яснювальних і практичних цілей. При цьому банки повинні враховувати, що керівні вказівки приватного сектора, які вони враховують у своїй діяльності, повинні відповідати національному законодавству та бути заснованими на міжнародних стандартах і інструкціях, що випускаються компетентними органами.

Приклади різних підходів до розробки і надання керівних вказівок, що стосуються банківського нагляду, наведені в Додатку 1.

50. Наглядовим органам слід розглянути можливість взаємодії з іншими відповідними національними регулюючими і наглядовими органами для забезпечення узгодженого тлумачення зобов'язань, встановлених в законодавстві, і мінімізації розбіжностей. Це особливо важливо при наявності декількох наглядових органів, що відповідають за нагляд за діяльністю банківського сектора. (Наприклад, якщо є окремі

³² Рекомендація 34.

органи пруденційного нагляду і нагляду в області ПВК / ФТ, або зазначені функції виконуються різними підрозділами одного органу). За наявності кількох посібників, вони не повинні створювати можливість недобросовісного використання наявних в них відмінностей, не містити «лазівок» і не дезорієнтувати банки. Відповідні регулюючі та наглядові органи повинні, по можливості, розробляти спільні керівні вказівки.

РОЗДІЛ III - КЕРІВНИЦТВО ДЛЯ БАНКІВ

51. Метою застосування РОП в області ПВК / ФТ є сприяння у виробленні заходів щодо попередження та зниження ризиків, які були б відповідні виявлених ризиків ВК / ФТ. У разі банків, це стосується того, яким чином банки розподіляють свої ресурси для забезпечення виконання встановлених вимог, організовують систему заходів внутрішнього контролю та внутрішні структури реалізують політику і процедури для припинення та виявлення випадків ВК / ФТ, в тому числі на рівні банківської групи (в відповідних випадках).

52. У банківській діяльності використовується широкий діапазон фінансових продуктів і послуг, пов'язаних з різними ризиками ВК / ФТ. Це включає, в тому числі:

- Банківські послуги, що надаються приватним клієнтам. В рамках цього виду обслуговування банки пропонують продукти і послуги, такі як поточні рахунки, позики (включаючи позики під заставу нерухомості) і ощадні продукти і послуги, клієнтам, що є фізичними і юридичними особами (в тому числі юридичними утвореннями);
- Корпоративні та інвестиційні банківські послуги. В рамках цього виду обслуговування банки надають корпоративне фінансування та корпоративні банківські продукти та інвестиційні послуги корпораціям, урядам і установам;
- Інвестиційні послуги (або управління станом). В рамках цього виду обслуговування банки надають продукти і послуги для управління станом своїх клієнтів (іноді це називається банківське обслуговування заможних осіб); і
- Кореспондентські банківські послуги. В рамках цього виду обслуговування один банк (банк-кореспондент) надає банківські послуги іншому банку (банку-респонденту).³³

³³ Див. Словник ФАТФ (FATF, 2012).

53. Банки повинні пам'ятати про ці відмінності при проведенні оцінки ризиків ВК / ФТ, яким вони піддаються, і при прийнятті заходів щодо їх зниження.

А. Оцінка ризиків

54. Оцінка ризиків лежить в основі застосовуваного банком РОП. Вона повинна забезпечити розуміння банком того, яким чином і в якій мірі він вразливий з точки зору ВК / ФТ. За результатами такого оцінювання нерідко проводиться класифікація ризиків, яка допомагає банкам визначити обсяг ресурсів в області ПВК / ФТ, необхідний для зниження таких ризиків. Результати оцінок ризиків повинні бути в будь-якому випадку документально оформлені, оновлюватися і доводитися до відома відповідних працівників банку.

55. Оцінка ризиків, що проводиться банком, не обов'язково повинна бути складним процесом, але повинна відповідати характеру і обсягу діяльності банку. У разі невеликих або менш складних банків (наприклад, якщо клієнти банку підпадають під однакові категорії, і / або діапазон продуктів і послуг, пропонованих банком, є досить обмеженим) проста процедура оцінки ризиків може виявитися цілком достатньою. І навпаки, у випадку більш складних продуктів і послуг, пропонованих банком, і при наявності безлічі дочірніх відділень і філій, що пропонують широкий спектр товарів, і / або є більш різноманітною клієнтською базою потрібно проводити більш складну комплексну процедуру оцінки ризиків.

56. При виявленні і оцінці ризиків, яким вони піддаються, банки повинні враховувати безліч факторів, які можуть включати наступне:

- Характер, масштаб, різноманітність і складність своєї діяльності.
- Свої цільові ринки.
- Кількість клієнтів, які вже визнані тому, що представляють високий ризик.
- Юрисдикції, з якими банку доводиться мати справу в силу власної діяльності, або діяльності своїх клієнтів, особливо якщо мова йде про юрисдикції з відносно високим рівнем корупції або організованої злочинності і / або які мають

недостатні заходи контролю в області ПВК / ФТ і включені в списки ФАТФ.

- Канали надання продуктів і послуг, включаючи ступінь, в якій банк має справу з клієнтами безпосередньо, або ступінь, в якій він належить (якщо це дозволено) третій стороні в проведенні науково-практичної та використанні технологій.
- Висновки за результатами внутрішнього аудиту та перевірок, що проводяться регулюючими органами.
- Обсяги та суми здійснюваних банком операцій з урахуванням звичайної діяльності банку і категорій його клієнтів ³⁴.

57. Банки повинні доповнити цю інформацію відомостями, отриманими з відповідних внутрішніх і зовнішніх джерел. Такі джерела включають керівників підрозділів, менеджерів по роботі з клієнтами, результати оцінки ризиків на національному рівні, списки, що складаються міжурядовими міжнародними організаціями та національними урядами, звіти про взаємні оцінки в області ПВК / ФТ та звіти про прогрес, публікуються ФАТФ і пов'язаними з нею організаціями, які проводять оцінки, а також типологічні звіти. Банки повинні аналізувати і переглядати свої оцінки на регулярній основі, а також кожного разу, коли змінюються умови діяльності банку або виникають нові загрози.

Вставка 2. Приклади ризиків ВК/ ФТ, пов'язаних з різними видами банківської діяльності ¹:

- **Банківські послуги, що надаються приватним клієнтам:**
надання послуг компаніям з великим оборотом готівки, обсяги операцій, операції на великі суми, різноманітність послуг, що надаються

Управління станом: традиційна практика збереження конфіденційності, труднощі з встановленням особистостей бенефіціарних власників, приховування (використання офшорних

³⁴ ПЗ до Рекомендації 1 і Рекомендації 10.

трастових компаній), банківська таємниця, складність фінансових послуг і продуктів, державні посадові особи, операції на великі суми, велика кількість задіяних юрисдикцій

- Інвестиційні банківські послуги: заплутування слідів і інтеграція, передача активів між сторонами в обмін на готівкові кошти або інші активи, глобальний характер ринків

Кореспондентські банківські послуги: операції на великі суми, обмежена інформація про відправників грошових переказів і джерело грошових коштів, особливо при здійсненні операцій з банком, розташованому в юрисдикції, яка не виконує або не в достатній мірі виконує Рекомендації ФАТФ, можливість того, що політично значимі особи є власниками банку

¹ Наведена класифікація банківської діяльності є умовною (див. Пункт 52), а список ризиків представлений в якості прикладу і не є вичерпним.

58. Результати оцінки ризиків повинні бути затверджені старшим керівництвом і лягти в основу розробки політики та процедур щодо зниження ризиків, які повинні враховувати готовність установи прийняти певні ризики і встановлювати прийнятний рівень ризиків. Результати оцінки ризиків повинні регулярно аналізуватися і оновлюватися. Політика, процедури, заходи і механізми контролю, спрямовані на зниження ризиків ВК / ФТ, повинні відповідати результатам оцінки ризиків.

В. Зниження ризиків

Ідентифікація, перевірка особи і цілі і передбачуваний характер ділових відносин

59. Банки повинні розробляти і реалізовувати політику і процедури з метою зниження ризиків ВК / ФТ, виявлених в результаті проведеної кожним банком оцінки своїх ризиків. Необхідно встановити такий порядок належної перевірки клієнтів, який допоміг би банкам краще зрозуміти, ким є їх клієнти, шляхом збору інформації про те, чим вони займаються і навіщо їм потрібні банківські послуги. Початковий етап НПК повинен включати прийняття заходів, які допомогли б банкам оцінити ризики ВК / ФТ, пов'язані з пропонованими діловими відносинами, визначити ступінь і глибину

належної перевірки, яку необхідно провести, і припинити спроби осіб встановити ділові відносини з метою здійснення незаконної діяльності.

60. На підставі комплексного вивчення інформації, отриманої в ході реалізації заходів НПК, банки повинні визначити характеристику ризиків, що подаються клієнтом. Це визначить ступінь і вид постійного моніторингу і допоможе банкам прийняти рішення про встановлення, продовження або припинення ділових відносин. Характеристики ризиків можуть використовуватися щодо окремих клієнтів, або застосовуватися до груп клієнтів, якщо клієнти, що входять в такі групи, характеризуються однаковими ознаками (наприклад, клієнти з однаковим рівнем доходів або клієнти, які здійснюють однакові види банківських операцій). Цей підхід особливо актуальний щодо приватних клієнтів, що користуються банківськими послугами.

61. Вихідні заходи НПК включають:

- встановлення особи (ідентифікацію) клієнта і вигодоодержувача власника клієнта, у відповідних випадках;
- перевірку особистості клієнта на підставі інформації, даних або документів з надійних і незалежних джерел, в тій мірі, в якій це вимагається відповідно до чинних законів і нормативних актів;
- розуміння мети і передбачуваного характеру ділових відносин, а також отримання додаткової інформації в ситуаціях, що представляють підвищений ризик.

62. Крім того, банки повинні вживати заходів для виконання вимог національного та міжнародного законодавства, що стосується санкцій, шляхом перевірки того, чи включені клієнти і бенефіціарні власники в списки осіб, щодо яких введено санкції, що публікуються ООН та іншими відповідними органами.

63. Як правило, заходи НПК повинні застосовуватися у всіх без винятку випадках. Однак ступінь застосування цих заходів може бути скоригована

(Якщо це дозволено або встановлено нормативними вимогами), виходячи з ризиків ВК / ФТ (якщо є в наявності), пов'язаними з конкретними діловими відносинами, як описано вище у підрозділі «Оцінка ризиків». Це означає необхідність отримання більшої кількості різної інформації і проведення більш глибокої перевірки в ситуаціях підвищеного ризику, пов'язаного з діловими відносинами. І навпаки, в ситуаціях зниженого ризику, пов'язаного з діловими відносинами, можуть бути зроблені спрощені заходи. У зв'язку з цим банки повинні визначати і періодично переглядати характеристики ризику клієнтів³⁵, що допомагає банкам застосовувати належний рівень заходів НПК.

**Вставка 3. Приклади посилених / спрощених заходів належної перевірки
(Див. Також ПЗ до Рекомендації 10)**

Посилена належна перевірка

- Отримання додаткової ідентифікаційної інформації з різних додаткових або більш надійних джерел і використання цих відомостей для оцінки ризику;
- Вивчення додаткових матеріалів (наприклад, об'єктивних несприятливих публікацій в засобах масової інформації) та використання цих відомостей для оцінки ризику;
- Доручення зібрати «розвідувальну» інформацію про клієнта або бенефіціарного власника для більш глибокого розуміння ризику можливої причетності такого клієнта або бенефіціарного власника в злочинну діяльність;
- Перевірка джерел коштів або добробуту, використовуваних в рамках ділових відносин, з тим, щоб переконатися, що вони не є доходами від злочинної діяльності;
- Запит додаткової інформації у клієнта щодо мети і передбачуваного характеру ділових відносин

³⁵ На підставі власної оцінки ризиків, що проводиться банком, і з урахуванням факторів ризику, наведених у стандартах ФАТФ, наприклад, в ПЗ до Рекомендації 10, а також у Рекомендаціях 12-16 та ПЗ до них.

Спрощена належна перевірка

- Отримання меншого обсягу інформації (наприклад, не вимагати вказати адресу або місце роботи прийнятого на обслуговування клієнта) і / або проведення менш глибокої перевірки особистості клієнта і цілі і передбачуваного характеру ділових відносин;

Проведення більш пізньої за часом перевірки особистості клієнта.

Вставка 4. НПК і розширення доступу до фінансових послуг

Застосування РОП до проведення НПК може сприяти цілям розширення доступу до фінансових послуг, оскільки дозволяє більш гнучко застосовувати заходи НПК щодо певних фінансових продуктів або щодо певних клієнтів, які в іншому випадку зіткнулися б з труднощами при виконанні вимог НПК, що пред'являються банком. Однак розширений доступ до фінансових послуг сам по собі не є показником низького ризику ВК / ФТ, і банки повинні приймати обґрунтовані рішення про можливі винятки або застосуванні спрощених заходів НПК на основі комплексної оцінки ризиків ВК/ ФТ.

64.Згідно з вимогою, встановленою в Рекомендації 10, в ситуації, коли банки не можуть провести НПК на належному рівні, вони не повинні встановлювати ділові відносини або повинні припинити наявні ділові відносин.

65.У Керівництві БКБН «Належне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму» містяться докладні керівні вказівки для банків щодо управління ризиками ОД в сфері кореспондентської банківської діяльності і в ситуаціях, в яких банки покладаються на треті сторони при проведенні всієї або частини вихідної належної перевірки клієнтів.

Постійна НПК / моніторинг

66. Постійний моніторинг означає проведення ретельного аналізу операцій для визначення того, чи відповідають вони відомостям банку про клієнта, про характер і цілі банківського продукту і ділових відносин. Моніторинг також включає виявлення змін в характеристиці клієнтів (наприклад, в їх поведінці, використанні продуктів і суми операцій) і

оновлення досьє клієнтів, що може зажадати застосування нових або додаткових мір НПК. Проведення моніторингу операцій є істотним елементом виявлення якісних ризиків, викликають підозру до операцій.

67. Моніторинг повинен здійснюватися на постійній основі або проводитися у зв'язку з виявленням конкретних операцій. Моніторинг може також використовуватися в цілях порівняння діяльності клієнта з діяльністю аналогічної категорії / групи клієнтів. Для цього необов'язково застосовувати електронні системи, хоча в разі деяких видів банківської діяльності, пов'язаної з регулярним проведенням великих обсягів операцій, використання автоматизованих систем може бути єдиним реальним способом моніторингу операцій. Однак при застосуванні автоматизованих систем банки повинні розуміти правила їх використання, регулярно перевіряти їх цілісність і упевнитися в тому, що такі системи зорієнтовані на встановлені ризики ВК / ФТ.

68. Банки повинні скоректувати ступінь і глибину моніторингу так, щоб він відповідав їх оцінці ризиків, а також ризиків, що подаються окремими клієнтами. Посилений моніторинг потрібно в ситуаціях, що представляють підвищений ризик. З іншого боку, банки можуть прийняти рішення знизити частоту і інтенсивність моніторингу в обставинах зниженого ризику. Необхідно регулярно проводити аналіз і переглядати достатність системи моніторингу та фактори, що обумовлюють зміну рівня моніторингу, з тим, щоб вони залишалися актуальними для банківської програми управління ризиками в області ПВК / ФТ.

69. Банки повинні чітко визначити і документально оформити критерії та параметри, які використовуються для розділення клієнтів на категорії та присвоєння рівня ризику кожній категорії клієнтів. Критерії, що застосовуються для прийняття рішень про частоту і глибину моніторингу різних груп і категорій клієнтів, повинні бути прозорими.

Вставка 5. Приклади моніторингу в ситуаціях, що представляють підвищений / знижений ризик

- Моніторинг в ситуаціях, представляючих підвищений ризик:

щоденний моніторинг операцій, ручний моніторинг операцій, частий аналіз інформації, розгляд і облік призначення коштів, визначення ознак, які насторожують на підставі типологічних звітів, доведення результатів моніторингу до відома вищого керівництва і т.д.

- Моніторинг в ситуаціях, що представляють знижений ризик: встановлення граничних значень, менша частота моніторингу, використання автоматизованих систем.

В підпункті 1 (d) Розділу II Посібника БКБН *«Належне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму»* визначено, що саме повинні враховувати банки при оцінці достатності своєї системи моніторингу. У ньому підкреслюється, що банк повинен мати систему моніторингу, відповідну його розмірам, діяльності та складності операцій, а також ризиків, з якими стикається банк. Для забезпечення ефективного моніторингу більшості банків, особливо тим, які здійснюють міжнародну банківську діяльність, ймовірно, буде потрібно автоматизувати процес моніторингу.

70. У зв'язку з цим банки повинні належним чином документувати, зберігати і доводити до відома відповідних працівників результати моніторингу, які також виникають і вирішуються питання.

Напрямок повідомлень

71. Відповідно до Рекомендації 20 країни повинні встановити обов'язкову вимогу, відповідно до якої, якщо у банку є підозра або достатні підстави підозрювати, що грошові кошти є доходом від злочинної діяльності або пов'язані з фінансуванням тероризму, він зобов'язаний негайно повідомити про свої підозри відповідному ПФР. Банки повинні мати можливість виявляти незвичайні операції або незвичайний рух грошових коштів для їх подальшого аналізу. У банків повинні бути належні механізми розгляду виявлених випадків, що забезпечують своєчасний аналіз таких операцій або грошових коштів і визначення того, чи є вони підозрілими.

72. Інформація про підозрілі операції або грошові кошти повинна оперативно доводитися до відома ПФР в порядку, встановленому компетентними органами. Це повинно бути відображено в розроблюваних банками процедурах, що стосуються обґрунтування підозр і напрямки повідомлень в ПФР. Хоча політика і процедури, що регулюють питання виникнення підозр, можуть застосовуватися на основі оцінки ризиків, банк в будь-якому випадку зобов'язаний направити повідомлення при виникненні підозр щодо ВК / ФТ.

С. Внутрішній контроль, управління і моніторинг

Внутрішній контроль

73. Наявність належних заходів внутрішнього контролю є обов'язковою умовою для ефективної реалізації політики і процедур щодо зниження ризиків ВК/ ФТ. Заходи внутрішнього контролю включають відповідну структуру управління, що забезпечує чіткий розподіл обов'язків і відповідальності в сфері ПВК / ФТ; заходи для контролю сумлінності працівників дотримання до чинного місцевого законодавства (особливо в ситуаціях, пов'язаних з транскордонними операціями) і результатів оцінки ризиків на національному рівні; виконання встановлених вимог; а також наявність заходів контролю для загальної оцінки ефективності політики і процедур банку, спрямованих на виявлення, оцінку і моніторинг ризиків.

74. У великих банківських групах повинні бути заходи контролю, що забезпечують єдиний і послідовний підхід до застосування заходів контролю в області ПВК / ФТ в рамках всієї банківської групи. У Керівництві БКБН «Належне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням грошей і фінансуванню тероризму»³⁶ містяться комплексні керівні вказівки для банків з питань ефективного управління ризиками ВК / ФТ в рамках банківської групи та при здійсненні транскордонної діяльності³⁷.

³⁶ Див. Розділ III.

³⁷ У ньому дається обґрунтування і роз'яснюються принципи консолідованого управління ризиками. У документі пояснюється, яким чином політика і процедури в області ПІД / ФТ повинні

Управління

75. Успішне впровадження і ефективне застосування РОП в області ПВК / ФТ залежить від належного управління та жорсткого контролю з боку вищого керівництва за розробкою та реалізацією РОП в рамках всього банку.

76. Вище керівництво повинно розглянути різні шляхи і способи підтримки ініціатив в області ПВК / ФТ:

- Сприяти виконанню встановлених вимог, що є основоположним принципом діяльності банку, чітко заявивши, що банк не буде встановлювати або підтримувати ділові відносини, пов'язані з надмірними ризиками ВК / ФТ, які не можуть бути ефективно знижені. Вище керівництво спільно з радою директорів відповідає за встановлення жорстких заходів контролю і управління ризиками відповідно до заявленої і обґрунтованої політики банку в області прийняття ризиків.
- Впроваджувати належні механізми внутрішнього зв'язку і взаємодії щодо реальних або потенційних ризиків ВК / ФТ, з якими стикається банк. Такі механізми повинні служити сполучною ланкою між радою директорів, старшим співробітником, відповідальним за питання ПВК / ФТ, і будь-яким відповідним або спеціальними комітетом, створеним в банку (наприклад, комітетом з управління ризиками та / або комітетом з питань ділової етики / дотримання встановлених вимог) ³⁸, підрозділом, що займається

послідовно застосовуватися в рамках групи, і як здійснювати нагляд за їх виконанням на рівні банківської групи. У ньому також підкреслюється, що, хоча політика і процедури окремих суб'єктів, що входять до банківської групи, можуть враховувати місцеві комерційні умови та вимоги країни перебування, вони повинні відповідати і сприяти реалізації спільної політики і процедур всієї банківської групи. У Керівництві пояснюється, яким чином банки повинні вирішувати питання, пов'язані з відмінностями національних вимог і вимог країни перебування. У документі також детально описується, яким чином банки, що входять до групи, повинні обмінюватися інформацією з іншими членами своєї групи для сприяння і підвищення якості оцінки ризиків в рамках всієї групи і з метою реалізації ефективної політики і процедур в області ПІД / ФТ на рівні банківської групи .

³⁸ БКБН (2010а), пункти 52 і 53.

питаннями інформаційних технологій, і кожним напрямом діяльності.

- Визначати заходи, необхідні для зниження виявлених ризиків ВК / ФТ, а також ступеня, в якій банк готовий прийняти на себе залишкові ризики; і
- Виділяти достатнє ресурсне забезпечення підрозділу банку, який відповідає за питання ПВК / ФТ.

Вставка 6. Приклади прийнятих вищим керівництвом банків заходів для сприяння виконанню встановлених вимог

- Розробка продуктів і проведення рекламних кампаній в суворій відповідності з національним законодавством в області ПВК / ФТ. Участь вищого керівництва в навчанні співробітників з питань ПВК / ФТ.

77. Це має на увазі, що вище керівництво повинне не тільки знати про ризики, на які наражається банк, але також розуміти, яким чином функціонує система заходів контролю в області ПВК / ФТ, спрямована на зниження цих ризиків. Для цього необхідно, щоб старше керівництво:

- отримувало достатню, регулярну і об'єктивну інформацію для складання точної картини ризиків ВК / ФТ, на які наражається банк в силу своєї діяльності і ділових відносин з окремими клієнтами;
- отримувало достатню і об'єктивну інформацію для визначення ступеня ефективності заходів контролю в області ПВК / ФТ, що застосовуються банком (наприклад, інформацію від вищої посадової особи, яка відповідає за забезпечення дотримання встановлених вимог, про ефективність заходів контролю або аудиторські звіти);
- забезпечило наявність процедур, що сприяють прийняттю важливих рішень, які безпосередньо впливають на можливості банку щодо виявлення та управління ризиками.

78. Важливо, щоб відповідальність за послідовне і ефективне застосування заходів контролю в області ПВК / ФТ була покладена на співробітника, що займає досить високу посаду в банку, щоб підкреслити важливість управління ризиками ВК / ФТ та виконання встановлених вимог, а також те, що питання ВК / ФТ доводяться до відома вищого керівництва. Це включає, але не тільки, призначення досвідченої посадової особи, яка відповідає за забезпечення виконання встановлених вимог, на рівні керівництва ³⁹.

Забезпечення і моніторинг виконання встановлених вимог

79. Система внутрішнього контролю банку повинна сприяти забезпеченню сумлінності працівників, підвищення їх компетентності та дотримання ними відповідної політики та процедур. Заходи, що стосуються контролю в області ПВК / ФТ, повинні відповідати більш широкому набору заходів контролю, встановлених для зниження ділових, фінансових і операційних ризиків в цілому.

Перевірка, набір та оплата праці співробітників

80. Банки повинні забезпечити, щоб їх співробітники були сумлінними, мали відповідні навички і володіли знаннями і досвідом, необхідними для виконання покладених на них функцій, особливо якщо вони відповідають за реалізацію заходів контролю в області ПВК / ФТ.

81. Рівень здійснення перевірки та оформлення допусків персоналу повинен враховувати ризики, яким піддаються окремі співробітники, а не стосується тільки вищого керівництва. Необхідно вживати заходів щодо уникнення можливих конфліктів інтересів співробітників, що відповідають за питання ПВК / ФТ. Рівень їх заробітної плати повинен встановлюватися відповідно до принципу незалежності служби, що відповідає за дотримання встановлених вимог, зазначеному в документі Базельського комітету, що стосується принципів дотримання встановлених вимог і співробітників, що виконують цю функцію в банках ⁴⁰.

³⁹ ПЗ до Рекомендації 18.

⁴⁰ БКБН (2005).

Навчання та інформування

82. Ефективна реалізація політики та процедур в області ПВК / ФТ залежить від розуміння співробітниками банків не тільки процедур, які вони повинні виконувати, але також і ризиків, на зниження яких спрямовані ці процедури, і можливі наслідки таких ризиків. У зв'язку з цим важливо, щоб співробітники банків проходили навчання з питань ПВК / ФТ, яке повинно бути:

- Високоякісним, актуальним в плані ризиків ВК / ФТ та комерційної діяльності та відповідними поточними зобов'язаннями, встановленими в законах і нормативних актах, і чинним заходам внутрішнього контролю;
- Обов'язковою для всіх відповідних співробітників;
- Адаптованим до конкретних напрямків діяльності банку і забезпечує глибоке розуміння співробітниками конкретних ризиків ВК / ФТ, з якими їм, ймовірно, доведеться зіткнутися, і їх зобов'язань у зв'язку з такими ризиками;
- Ефективним: навчання повинно забезпечити досягнення бажаних результатів, що може бути перевірено, наприклад, шляхом тестування співробітників або шляхом моніторингу виконання заходів контролю в області ПВК / ФТ, встановлених в банку, і прийняття відповідних заходів до тих співробітників, які не можуть продемонструвати очікуваний рівень знань ;
- Постійним: відповідно до Пояснювальної записки до Рекомендації 18 навчання в області ПВК / ФТ повинно бути регулярним, актуальним, проводитися не тільки один раз при наймі співробітників на роботу;
- Доповнюватися інформацією і свіжими даними з питань ПВК / ФТ, наданими відповідним співробітникам при необхідності.

83. В цілому, навчання має бути спрямоване на формування робочої поведінки, що забезпечує виконання встановлених вимог при здійсненні діяльності та прийнятті рішень всіма співробітниками банку.

Оцінка заходів контролю

84. Банки повинні вживати заходів для того, щоб упевнитися, що політика і заходи контролю в області ПВК / ФТ є ефективними і виконуються всіма працівниками. У зв'язку з цим посадова особа банку, що відповідає за дотримання встановлених вимог, має здійснювати постійний моніторинг виконання заходів контролю. Крім цього, достатність і дотримання заходів контролю в області ПВК / ФТ, встановлених в банках, повинні аналізуватися в ході проведених аудитів.

85. Згідно Рекомендації 18 країни повинні встановити за обов'язок банкам призначити посадову особу на рівні керівництва, відповідальна за забезпечення дотримання і виконання встановлених вимог. Крім дачі вказівок відповідним співробітникам щодо виконання їх обов'язків, у функції такої посадової особи має також входити проведення моніторингу та оцінки ризиків ВК / ФТ в усіх підрозділах банку, а також оцінка достатності та ефективності заходів, що вживаються банком для зниження цих ризиків. У зв'язку з цим посадова особа, відповідальна за забезпечення дотримання встановлених вимог, повинна володіти необхідною незалежністю, повноваженнями, положенням, ресурсами, а також досвідом і знаннями для виконання цих функцій, в тому числі можливістю отримувати доступ до всієї відповідної внутрішньої інформації (включаючи інформацію, що стосується напрямків діяльності банку, його закордонних філій і відділень).

Вставка 7. Приклади заходів внутрішнього контролю з метою сприяння дотриманню встановлених вимог

Сприяння направленню повідомлень про підозрілі операції:

- Організація навчання співробітників з питань механізмів належного виявлення незвичайних операцій;
- Створення належних каналів для інформування співробітниками посадової особи, відповідальної за забезпечення дотримання встановлених вимог, про незвичайних операціях;

- Забезпечення збереження конфіденційності щодо співробітників, які повідомляють про підозрілі операції
- Надання права співробітникам повідомляти про ті аспекти політики або заходів контролю, які вони вважають недостатньо зрозумілими / корисними / ефективними:
- Створення постійних механізмів консультацій співробітників з питань ПВК / ФТ;
- Забезпечення узгодженості відповідей на питання, що стосуються ПВК / ФТ, які задають співробітники;
- Здійснення діяльності в області ПВК / ФТ таким чином, щоб вона сприймалася всіма співробітниками, як заходи, спрямовані на підтримку якості банківського обслуговування клієнтів, цілісності і бездоганності банку.

86. Відповідно до Рекомендацій 18 країни також повинні встановити за обов'язок банкам мати незалежну аудиторську службу для перевірки своїх програм ПВК / ФТ з метою визначення ефективності загальної політики і процедур банку в області ПВК / ФТ та якості управління ризиками в підрозділах, відділах, філіях і відділеннях банку як усередині країни, так і, у відповідних випадках, за кордоном. Результати таких аудитів повинні доводитися до відома вищого керівництва для формування думки і підходів до структури та функціонування системи ПВК / ФТ банку. Аудиторська служба також повинна перевіряти правильність виявлення всіх ризиків і звертати увагу не тільки виключно на підвищені ризики.

87. Оцінки служби, що відповідає за дотримання встановлених вимог, і служби аудиту повинні ґрунтуватися на всій інформації, що має відношення до виконуваних ним завдань, включаючи (якщо доречно і необхідно) інформацію, отриману конфіденційним чином через відповідні внутрішні механізми або канали напрямки повідомлень про факти порушень. Інші джерела інформації можуть включати успішність співробітників, що проходять навчання, недотримання встановлених вимог і аналіз питань, що задаються співробітниками.

ДОДАТОК 1

ПРИКЛАДИ НАГЛЯДНОЇ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ КРАЇНАМИ ВИКОРИСТАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ

В даному Додатку наведена наглядна практика країн, що ілюструє застосування ризик-орієнтованого підходу. На момент опублікування даного Керівництва зусилля, що вживаються окремими країнами в даній області, не були оцінені на предмет відповідності Рекомендацій FATF в рамках четвертого раунду взаємних оцінок. У зв'язку з цим приклади, представлені в даному Додатку, не повинні розглядатися в якості практики, схваленої і підтримуваної ФАТФ.

Приклади різних способів і методів, використовуваних органами банківського нагляду для оцінки ризиків ВК/ ФТ в банківському секторі і в окремих банках

Австралія

AUSTRAC є регулятором в області ПБК / ФТ та спеціалізованим підрозділом фінансової розвідки Австралії. AUSTRAC використовує ризик-орієнтований підхід при здійсненні нагляду за діяльністю банківського сектора на рівні банківських груп. В рамках цього підходу AUSTRAC, при здійсненні регулюючої діяльності, приділяє більшу увагу нагляду за тими установами і організаціями у складі банківських груп, які надають послуги і пропонують продукти, які характеризуються підвищеною вразливістю щодо ризиків ВК / ФТ.

При визначенні характеристик ризиків ВК / ФТ враховуються чотири фактори:

- Чи здійснює група підзвітних установ (Група ПУ) свою діяльність в сегменті сектора, який визначений як основний або істотний канал відмивання грошей (як визначено в національній оцінці загроз відмивання грошей). Групи ПУ, що працюють в таких сегментах (банківського) сектору, знаходяться під посиленням наглядом з боку AUSTRAC.

- Схильність Групи ПУ до ризиків ВК / ФТ. Репрезентативні дані, використовувані AUSTRAC для визначення схильності Групи ПУ до ризиків незаконного використання з метою ВК / ФТ, включають розмір установи та / або обсяг або якість повідомлень про операції, які направляються в AUSTRAC. Великі Групи ПУ, як правило, мають більшу кількість клієнтів і зазвичай пропонують більш складні продукти, використовуючи різні канали їх надання в більш ніж однієї юрисдикції. Крім того, великі Групи ПУ надають більший вплив на загальну цілісність і бездоганність фінансової системи Австралії. Тому великі Групи ПУ, особливо ті, які направляють велику кількість повідомлень про операції в AUSTRAC, знаходяться під посиленням наглядом.
- Особлива увага, що приділяється розвідувальним відділам AUSTRAC конкретних груп підзвітних установ і сегментам сектора.
- Особлива увага, що приділяється компетентними (правоохоронними, розвідувальними, податковими або регулюючими) органами конкретним Групам ПУ.

Німеччина

Визначення ступеня ризику, якому піддаються фінансові установи, здійснюється Федеральним управлінням фінансового нагляду Німеччини наступним чином:

- Проводиться оцінка окремої абстрактної ситуації, пов'язаної з ризиками, на підставі 5 істотних критеріїв ризику (місцезнаходження, масштаб діяльності, структура продукту, структура клієнтської бази і структура каналів поставки). По кожному з цих п'яти елементів виставляється рейтинг. Рейтинг, виставлений за структурою клієнтської бази, має більшу вагу в загальному рейтингу, так як відмивання грошей є злочином, вчиненим клієнтами. Якщо фінансова установа набирає загальну кількість балів, відповідну верхній межі для установ, схильних до низького ризику, або відповідну нижній межі для установ, схильних до високого ризику, то наглядовий орган за своїм

розсуд вирішує, до якої категорії ризику віднести такий заклад, виходячи з його «історії ПВК / ФТ».

- Проводиться оцінка якості запобіжних заходів у області ПВК / ФТ (виконання завдань посадовою особою, що відповідає за забезпечення дотримання вимог ПВК, ІТ-моніторинг, заходи «знай свого клієнта» і т.д.), які приймаються фінансовою установою, включаючи дотримання встановлених вимог в рамках банківської групи, у відповідних випадках. Рейтинги виставляються на основі інформації, що міститься в щорічних аудиторських звітах і додаткових оцінках, що проводяться зовнішніми аудиторами. Серйозність і масштаб виявлених недоліків впливають на рівень якості та рейтинги запобіжних заходів.

Мексика

Національна Комісія з Банківської Діяльності та Цінних Паперів (НКБЦБ) Мексики визначає стратегію моніторингу, виходячи з властивих установам ризиків, виявлених на підставі інформації, отриманої від фінансових установ та з інших джерел. Стратегія ефективного моніторингу враховує, крім іншого, продукти і послуги, що пропонуються фінансовими установами, тип їх користувачів або клієнтів, їх фінансові потоки і географічні зони їх діяльності. З урахуванням цих факторів НКБЦБ визначає, які фінансові установи представляють підвищений ризик, для прийняття рішення про те, в яких фінансових установах необхідно провести виїзні перевірки протягом року (в рамках річної програми перевірки). Після цього проводиться аналіз кожної установи, в якій буде проводитися виїзна перевірка, в ході якої вивчаються основні види діяльності (продукти, які можуть загрожувати) і відповідні заходи щодо зниження ризику, що приймаються фінансовими установами. За результатами виїзної перевірки фінансової установи виставляється рейтинг, якими також використовується для визначення частоти проведення наступних виїзних перевірок з питань ПВК / ФТ.

Нідерланди

Центральний банк Нідерландів (ЦБН) відповідає за нагляд в області ПВК / ФТ та правозастосовну практику щодо банків. Центральний банк використовує ризик-орієнтований підхід в своїй наглядовій діяльності в області ПВК / ФТ, звертаючи у своїй роботі особливу увагу на установи, що становлять підвищений ризик. Для цього необхідно глибоке розуміння ризиків. Центральний банк аналізує ризики, що стосуються цілісності і бездоганності установ, на макро, мезо і мікро-рівнях. На макрорівні ЦБН враховує стан справ в країні і світові події та тенденції, що впливають на фінансовий сектор Нідерландів. На мезо-рівні Центральний банк аналізує різні сектори і те, як різні події / тенденції / ризики можуть вплинути на ці сектори. На мікро-рівні ЦБН розглядає обставини та характеристики конкретних установ, які можуть підвищити вразливість таких установ.

Першим кроком при застосуванні ризик-орієнтованого підходу є виявлення ризиків ВК / ФТ. Для цього використовується декілька джерел, таких як типологічні дослідження, розвідувальна інформація, дані міжнародних та національних комітетів та інших (закордонних) наглядових органів, що займаються питаннями попередження ВК / ФТ (тобто ФАТФ, Базельського комітету з банківського нагляду, Європейських наглядових органів, міжнародної асоціації органів страхового нагляду). Національний банк Нідерландів також враховує інформацію, отриману за підсумками виїзних наглядових перевірок, і розсилає анкету-запитальник групам обраних установ для отримання інформації про рівень властивого їм ризику і заходів, які вони контролюють. Крім того, в Національному банку Нідерландів створена служба з аналізу тенденцій, яка займається моніторингом інформації з відкритих джерел для виявлення нових тенденцій і підозрілих подій, що мають значення для наглядової діяльності в області ПВК / ФТ.

Після виявлення ризиків ЦБН проводить їх аналіз на підставі різних критеріїв, таких як можливий вплив на суспільство, на установи та на стабільність фінансового сектора. Характеристики ризиків окремих установ визначаються на підставі двох основних показників, а саме: рівень ризиків ВК / ФТ і рівень заходів контролю. При визначенні рівня (ступеня) ризику, властивого фінансовим установам, ЦБН бере до уваги такі фактори: географічна зона діяльності і клієнтська база закладу, а також продукти, послуги та канали їх надання, використовувані установою. При визначенні рівня заходів контролю ЦБН розглядає процедури управління і контролю, встановлені в установі, належне функціонування служби забезпечення дотримання встановлених вимог, ефективність виконання встановлених вимог і випадки їх недотримання, а також якість запобіжних заходів, що застосовуються установою.

Сінгапур

Грошово-кредитне управління Сінгапуру (ДКУС) використовує ризик-орієнтований підхід в процесі нагляду за діяльністю фінансових установ. Цей підхід викладено у відкритому документі ДКУС під назвою «Система оцінки впливу і ризиків фінансових установ». В основі цієї системи лежить модель впливу і ризиків, що використовується для щорічної оцінки фінансових установ за двома показниками:

- Вплив (відносна системна важливість). При оцінці впливу розглядається можливий вплив фінансової установи на фінансову систему Сінгапуру, його економіку і репутацію в разі, якщо така установа буде відчувати фінансові та / або інші труднощі. Взаємопов'язані установи зводяться до відповідних груп для оцінки їх загального (сумарного) впливу. В цілому, чим більшу «посередницьку» роль відіграє фінансова установа на

важливих фінансових ринках або в економіці, або чим значніша його база приватних клієнтів, тим вищим є оцінене вплив.

- Ризик (відповідні характеристики ризику). При оцінці ризику розглядаються ризики, властиві комерційній діяльності фінансової установи, включаючи ризики відмивання / ФТ та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, можливості установи по контролю і управлінню цими ризиками, ефективність системи контролю і управління та достатність фінансових ресурсів для поглинання збитків і збереження платоспроможності і фінансової стійкості. При оцінці ризику у відповідних випадках також враховуються зв'язки між різними групами, а також зв'язку між фінансовою установою та його залежними організаціями, і ризики, що подаються іншими членами групи. (Наприклад, у випадку місцевої банківської групи, ризики, що подаються її важливими дочірніми установами, будуть об'єднані з ризиками головного банківської установи, і моніторинг таких ризиків буде проводитися на консолідованій основі). З метою забезпечення надійності і послідовності, оцінка ризиків окремих фінансових установ надається для порівняння, аналізу іншими досвідченими співробітниками наглядових органів або групами старших співробітників і фахівців, що відповідають за основні фінансові установи.

За результатами проведених оцінок впливу і ризику (при цьому оцінений вплив має більшу вагу) фінансовій установі присвоюється одна з чотирьох категорій важливості з точки зору нагляду, причому нагляд за фінансовими установами, які потрапили в першу категорію, здійснюється найбільш ретельно. Нагляд за діяльністю фінансових установ, віднесених до першої та другої категорій, здійснюється більш ретельно, і на ці цілі Грошово-кредитне управління Сінгапуру виділяє більший обсяг ресурсів. Відносно таких фінансових установ проводяться частіші перевірки, а оцінки їх ризиків затверджуються на більш високому рівні керівництва.

В рамках ризик-орієнтованого підходу, використовуваного Грошово-кредитним управлінням Сінгапуру, проводяться як виїзні, так і камеральні (документальні) наглядові перевірки. В рамках камерального нагляду

Грошово-кредитне управління Сінгапуру здійснює постійний моніторинг фінансової стійкості і показників ризику фінансових установ, розвитку напрямів їх комерційної діяльності та ситуації в країнах їх реєстрації, а також відстежує тенденції у фінансовому секторі. Грошово-кредитне управління Сінгапуру також проводить аналіз звітності, що подається фінансовими установами в рамках нормативних вимог і аудиторських звітів. Крім того, ДКУС проводить регулярні зустрічі за участю керівництва фінансових установ, аудиторів і представників національних регулюючих органів фінансових установ. Виникаючі питання і підозри, що стосуються безпеки та фінансової стійкості фінансових установ, оперативно розглядаються і вирішуються.

Південно-Африканська Республіка (ПАР)

Порядок нагляду, здійснюваного Управлінням банківського нагляду Центрального банку ПАР - ризик-орієнтований підхід при проведенні виїзних перевірок

В силу обмежених ресурсів практично неможливо охопити всі аспекти діяльності банків при проведенні перевірок в області ПВК / ФТ та провести перевірки у всіх банках протягом календарного року. У зв'язку з цим в рамках виконання своїх наглядових функцій підрозділ з аналізу ПВК використовує ризик-орієнтований підхід при плануванні та проведенні перевірок в області ПВК / ФТ підзвітних і піднаглядних установ (банків).

Методологія ризик-орієнтованого підходу:

- Підрозділ з аналізу ПВК завжди запитує банк надати власну оцінку ризиків ПВК для перевірки та аналізу;
- Від банку слід вимагати надати список пропонованих їм продуктів і послуг із зазначенням структурних підрозділів, що надають такі продукти і послуги. Такий список є одним з елементів, необхідних для аналізу оцінки ризиків, проведеної банком.

- Підрозділ з аналізу ПВК має проаналізувати порядок і процедуру оцінки банком своїх ризиків відмивання коштів з тим, щоб встановити, чи правильно банк визначив рівень прийнятого на себе ризику;
Якщо конкретний банк не здійснював оцінку ризиків відмивання коштів, Підрозділ з аналізу ПВК повинен самостійно провести оцінку ризиків на підставі структурних даних, наданих банком, і чинників ризику, притаманних діяльності банку;
- Якщо оцінка ризиків, здійснена банком, є неправильною або недостатньо повною, Підрозділ з аналізу ПВК повинен самостійно провести оцінку ризиків, як зазначено вище;
- Оцінка правильності та достатності оцінки ризиків, здійсненої банком, або самостійна оцінка ризиків Підрозділом з аналізу ПВК повинен здійснюватися певною перевіркою;
- Фактори, що використовуються для проведення оцінки ризиків, повинні бути засновані на рекомендаціях ФАТФ, Базових принципах ефективного банківського нагляду Базельського комітету, а також на відомих типологіях відмивання грошей і фінансування тероризму, виявлених авторитетними органами;
- Діяльність, продукти, географічне розташування і типи клієнтів банківських установ повинні бути розподілені на категорії високого, середнього та низького ризику;
- На підставі оцінки ризиків (високий, середній і низький ризик) Підрозділ з аналізу ПВК має визначити обсяг і завдання виїзної перевірки з урахуванням виявленої в ході оцінки ризиків діяльності, що представляє високий ризик ВК;
- ФАТФ вимагає від країн вжити відповідних заходів для виявлення та оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму країни на постійній основі з метою:
- Визначення можливих змін в режимі ПВК / ФТ країни, в тому числі змін у законах, нормативних актах та застосовуваних заходах;

- Сприяння в розподілі й визначенні пріоритетності ресурсів ПВК / ФТ компетентними органами;
-
- Надання інформації для оцінок ризиків ВК / ФТ, що проводяться банками.

Великобританія

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії класифікує всі установи виходячи з ризику, який вони представляють з точки зору оперативних та статутних завдань Управління. Воно також класифікує всі установи, на які поширюються вимоги законодавства Великобританії в області ПВК, з урахуванням ризику відмивання грошей, властивим їх діяльності. Це робиться тому, що ризик ВК необов'язково відповідає розміру установи. У зв'язку з цим установа, включена в нижчу категорію ризику з точки зору обсягів фінансової діяльності, може підлягати більшій мірою нагляду в плані ПВК / ФТ.

При класифікації установ за ступенем ризику ВК, Управління по фінансовому регулюванню і нагляду бере до уваги ряд факторів, в тому числі характер діяльності установи, пропоновані ним продукти і послуги, а також юрисдикції, в яких воно знаходиться або здійснює свою діяльність.

Така оцінка ризиків і критерії, які використовуються Управлінням для її проведення, регулярно аналізуються і переглядаються, а установи, при необхідності, можуть бути оперативно переведені в інші категорії.

Сполучені Штати Америки

У процесі здійснення нагляду федеральні органи регулювання банківської діяльності США проводять оцінку наявності у депозитарних установ належної політики та процедур, розроблених з урахуванням їх ризиків, пов'язаних з відмиванням грошей і вимогами Закону про банківську таємницю (ризик БТ / ПВК), для виявлення та напрямки повідомлень про підозрілу діяльність. Також оцінюється ступінь детальності інформації, що міститься в їх повідомленнях, що направляються правоохоронним органам, для того, щоб такі повідомлення були корисні

для розслідування підозрілих операцій, про які в них повідомляється. З метою забезпечення однаковості і послідовності застосування вимог в області БТ / ПВК федеральні органи регулювання банківської діяльності повинні дотримуватися процедур проведення перевірки, встановлені в

Керівництві щодо дотримання вимог законодавства у сфері законодавства про банківську таємницю / протидію відмиванню коштів, розробленому Федеральною радою по перевірці / нагляду за фінансовими установами. Для ефективного використання ресурсів і забезпечення дотримання вимог, встановлених в Законі про банківську таємницю, вказане Керівництво складено таким чином, щоб перевіряючи могли визначити обсяг і порядок перевірки виконання вимог БТ / ПВК з урахуванням конкретних ризиків депозитарної установи. В Керівництві також чітко викладено, що очікують федеральні органи банківського регулювання від приватного сектора в плані нагляду за його діяльністю, і визначений порядок оцінки ефективності програми забезпечення дотримання встановлених вимог. Федеральні органи регулювання банківської діяльності інформують приватний сектор про очікувані ними результати, використовуючи для цього неофіційні і офіційні канали. Неофіційно це робиться шляхом проведення регулярних консультацій з членами рад директорів і вищим керівництвом фінансових установ. Офіційними каналами є вказані Керівництвом по дотриманню вимог в області законодавства про банківську таємницю / протидію відмиванню коштів та інші керівні вказівки. Крім того, проводиться загальна інформаційно-роз'яснювальна робота в ході семінарів, організованих для банків з урахуванням їх розміру, місцезнаходження, видів продуктів і інших факторів. Представники федеральних органів регулювання банківської діяльності також виступають із заявами та промовами на заходах, організованих торговими і промисловими асоціаціями. У Керівництві по дотриманню вимог в області законодавства про банківську таємницю / протидію відмиванню коштів є розділи, присвячені виявленню ризиків, пов'язаних з продуктами, послугами, фізичними і юридичними особами. У ці розділи включена інформація зі звітів правоохоронних органів, таких як Національна стратегія США щодо протидії відмиванню грошей і Оцінка загрози відмивання грошей в США. В Керівництві також представлена інформація за результатами постійних консультацій, проведених з

представниками правоохоронних органів на національному рівні, рівні штатів і місцевому рівні. Крім того, в ньому вказані ризики, виявлені перевіряючими федеральних органів регулювання банківської діяльності, на підставі даних, наданих правоохоронними органами. Ця інформація також використовується для підготовки і випуску керівних вказівок, в яких детально описуються результати, очікувані наглядовими органами в плані управління ризиками, пов'язаними з уразливими місцями, виявленими в юрисдикції, а також для планування перевірок та визначення їх обсягу.

Приклади різних підходів, що використовуються органами банківського нагляду до проведення виїзних і камеральних (документальних) перевірок, виходячи з виявлених ризиків

Австралія

В даний час наглядова діяльність, здійснювана Австралійським центром аналізу (AUSTRAC), включає визначення установ, які представляють високий ризик, для проведення наглядових перевірок і практичну оцінку ефективності систем і заходів контролю використовуваних установ. AUSTRAC розробив методики пошуку та аналізу даних. Ці методики дозволяють проводити аналіз інформації про всі регульованих установах і виявляти проблеми і вразливі місця, які можуть негативно впливати на ефективність підзвітних установ. За допомогою цих методик AUSTRAC може виявляти окремі підзвітні установи, характеристика діяльності яких відрізняється від характеристик діяльності аналогічних установ. AUSTRAC використовує цю інформацію для виявлення установ, щодо яких потрібне ухвалення додаткових наглядових заходів, особливо в секторах, що представляють знижений ризик.

Після виявлення ризиків ВК / ФТ та визначення їх серйозності, AUSTRAC визначає ступінь і вид заходів, які необхідно вжити щодо групи підзвітних установ, в залежності від ризику недотримання нею встановлених вимог. (Ризик недотримання встановлених вимог означає ризик того, що група підзвітних установ не виконує вимоги, передбачені в законодавстві. Ризик недотримання

встановлених вимог відрізняється від ризику ВК / ФТ установи. Установа може бути піддана високому ризику ВК / ФТ, але в той же самий час використовувати жорсткий підхід до виконання своїх зобов'язань, передбачених нормативними актами. Це означає, що ризик недотримання такою установою встановлених вимог є низьким).

AUSTRAC використовує цілий ряд заходів, спрямованих на забезпечення дотримання встановлених вимог, для оцінки достатньої ефективності політики, процедур, систем і заходів контролю, що застосовуються групами підзвітних установ, для виконання вимог, встановлених в Законі про ПВК / ФТ, в тому числі:

- Заходи «невеликої інтенсивності» або заходи «взаємодії», такі як реєстрація, розсилка кореспонденції і електронних інформаційних листів, проведення форумів і семінарів, розробка та напрямок керівних посібників і матеріалів.
- Заходи «середньої» або «підвищеної» інтенсивності, такі як реєстрація відправників грошових переказів, оцінка діяльності, проведення документального аналізу, тематичного аналізу і моніторинг операцій груп ПУ, що займаються певними видами діяльності
- Заходи «високої інтенсивності» або «посилені» заходи, такі як проведення виїзних оцінок і використання спеціальних методів управління. AUSTRAC застосовує ці заходи з урахуванням конкретних обставин окремих підзвітних установ. Вони призначені для безпосереднього підвищення рівня дотримання встановлених вимог.

Німеччина

Порядок проведення виїзних перевірок включає наступні два елементи:

- Регулярні щорічні виїзні перевірки, що проводяться зовнішніми аудиторами;

- Спеціальні / адресні перевірки, що проводяться на регулярній основі або в конкретних обставинах зовнішніми аудиторами (від імені наглядового органу) або самим наглядовим органом.

Співробітники наглядового органу супроводжують зовнішніх аудиторів при проведенні всіх спеціальних / адресних перевірок і іноді при проведенні регулярних щорічних перевірок.

Відповідно до Закону про банківську діяльність наглядовий орган уповноважений визначати пріоритетні питання і теми в ході регулярних виїзних перевірок. Це робиться, наприклад, в цілях перевірки виконання нових положень закону про ПВК, або в ситуації, коли один і той же недолік відзначений у великій кількості річних звітів, представлених різними фінансовими установами.

Камеральний нагляд:

- У річному звіті є додаток, в якому коротко (в одному - двох реченнях) підсумовані основні результати по кожному виставленому рейтингу. Залежно від категорії ризику, присвоєної конкретній фінансовій установі, в ситуаціях зниженого ризику перевіряючі «швидко перевіряють» (переглядають) тільки цей додаток. Весь річний звіт аналізується і оцінюється (проводиться «глибока перевірка») тільки, якщо в зазначеному додатку виставлені низькі рейтинги.
- Після проведення оцінки звітів за результатами виїзних перевірок, які містяться в них висновків, може здійснюватися моніторинг прогресу в усуненні виявлених недоліків з різним ступенем інтенсивності.
- Може бути направлений запит про надання докладної письмової інформації про заходи ПВК, які застосовуються у відношенні конкретних категорій клієнтів / продуктів, або можуть бути проведені консультації з посадовою особою банку, відповідальною за забезпечення дотримання встановлених вимог.

Може бути направлений запит про надання інформації про заходи вжиті для вдосконалення контролю. Залежно від важливості системи і серйозності проаналізованих недоліків для перевірки належного функціонування системи на місці може бути направлений зовнішній експерт.

Мексика

Порядок здійснення нагляду в області ПВК / ФТ в Мексиці включає наступні етапи:

- Фінансовим установам присвоюються рейтинги ризику з використанням моделі ризик-орієнтованого підходу. Фінансові установи періодично потрібно надавати інформацію для підготовки регулятивного звіту, і документарний аналіз проводиться на основі цих даних. Отримана інформація зводиться в ту ж саму матрицю ризику, яка використовувалася для визначення рівня ризику установи. На підставі цих результатів Національна комісія з банківської діяльності та цінних паперів визначає періодичність виїзних перевірок фінансової установи з метою нагляду за виконанням вимог законів та нормативних актів в області ПВК / ФТ, в тому числі за вжиттям заходів щодо зниження ризиків ВК / ФТ.
- На підставі рейтингу ризику, наданого конкретній фінансовій установі, визначається стратегія моніторингу для проведення виїзної наглядової перевірки з орієнтацією на фактори підвищеного ризику, виявлення на попередньому етапі. Крім цього проводиться аналіз, що дозволяє виявити суттєві напрямки діяльності (продукти і послуги), що становлять підвищений ризик, і оцінити ефективність конкретних заходів щодо зниження ризиків, що приймаються фінансовою установою щодо цих видів діяльності.
- В ході проведення виїзних перевірок наглядові органи вимагають надати інформацію та документи для підтвердження правильності рівня ризику, раніше присвоєного фінансовій установі, та проводять перевірку відповідно до цього. Співробітники

наглядових органів приділяють підвищену увагу перевірці та аналізу тих аспектів, які вважаються що становлять підвищений ризик.

- За результатами виїзних перевірок можуть бути прийняті різні заходи, включаючи напрямок списку зауважень і рекомендацій, а також вимога реалізувати коригувальні заходи, і / або застосування санкцій.

Нарешті, результати перевірки враховуються для того, щоб підтвердити рівень ризику або привласнити піднаглядним установі новий рівень ризику. Ця нова інформація включається в матрицю (таблицю) камерального нагляду, що допомагає визначити відповідний час для повторного моніторингу установи (стратегія нагляду).

Гонконг (КНР)

Валютно-фінансове управління Гонконгу здійснює нагляд за системами ПВК / ФТ банків шляхом проведення виїзних перевірок та документарного аналізу, які є частиною більш широкого процесу нагляду за банківською діяльністю. Нагляд в області ПВК / ФТ здійснюється на основі оцінки ризику, і періодичність, глибина і масштаб наглядової діяльності залежать від характеристик ризиків ВК / ФТ окремих банків з урахуванням рівня ризику і їх впливу на фінансову систему. Виїзні перевірки включають проведення перевірок областей підвищеного ризику і тематичних перевірок, що є частиною циклу наглядової діяльності, і за їх результатами визначається передовий досвід, який доводиться до відома банків в ході щорічних навчальних форумів.

Для демонстрації свого підходу на практиці в 2012 році Валютно-фінансове управління Гонконгу провело тематичний аналіз 9 банків, що стосується напряму повідомлень про підозрілі операції (СПО). В результаті виявлених зауважень, в першому і другому кварталі 2013 року було проведено на високому рівні документарний аналіз ще 107 банків. Цей аналіз також стосувався СПО, але на цей раз упор був зроблений на заходи, що вживаються з метою зниження ризиків після направлення СПО. За результатами виявлених ризиків було відібрано 26 банків для проведення більш глибокого документарного аналізу, в тому числі політики, процедур і заходів, що вживаються ними для зниження ризиків

ВК / ФТ. На підставі ризиків були визначені подальші наглядові дії, які включали вимогу про прийняття банками додаткових заходів, проведення аналізу зовнішніми аудиторами, а також проведення 4 виїзних перевірок, в ході яких відбулися співбесіди з ключовими операційними співробітниками і проведений аналіз процесів, пов'язаних з СПО. Висновки і результати цієї наглядової програми були доведені до відома банків на навчальних семінарах, які відбулися в жовтні 2012 року і в квітні 2013 року, а також включені в Керівництво, розроблене спільно з об'єднаним підрозділом фінансової розвідки і випущеному 16 грудня 2013 року.

Італія

У своїй наглядовій діяльності (Центральний) Банк Італії здійснює як виїзні, так і камеральні наглядові перевірки. Камеральний аналіз проводиться систематично через певні проміжки часу на підставі даних та інформації, що повідомляється банками Банку Італії (БІ). (Така інформація включає річні звіти про результати діяльності служби забезпечення дотримання встановлених вимог, звіти контрольних органів про конкретні порушення, звіти про прогрес щодо усунення недоліків в результаті перевірок і т.д.). Крім того, при необхідності Банк Італії проводить наради з питань ПВК / ФТ з членами рад директорів банків і банківськими посадовими особами, які відповідають за забезпечення дотримання встановлених вимог, для отримання відповідної інформації та обговорення пропозицій та ініціатив.

За результатами документарного аналізу здійснюється планування і проведення виїзних перевірок. Перевірки можуть бути повномасштабними, адресними (напрямки діяльності, конкретні ризики, характеристики діяльності, контроль реалізації коригувальних заходів) і тематичними. Після вступу в силу в Італії закону про ПВК в 2008 році Банк Італії переглянув свій порядок проведення виїзного контролю. Тепер контроль питань, що стосуються протидії відмиванню грошей, може проводитися в рамках загальних виїзних перевірок, або шляхом проведення спеціальних тематичних перевірок, присвячених контролю виконання вимог ПВК.

У 2008 році Банк Італії ввів щорічний порядок проведення адресних виїзних перевірок з питань ПВК. Такі перевірки проводяться у відділеннях і філіях банків, розташованих в регіонах, що представляють високий ризик, з метою оцінки виконання правил ПВК в ході їх повсякденної діяльності. Така оцінка включає короткострокові (протягом 3-5 днів) виїзні перевірки ряду заздалегідь визначених відділень і філій банків, розташованих в регіонах країни, в яких існують конкретні ризики, пов'язані зі злочинною діяльністю (організована злочинність, ухилення від сплати податків, контрабанда тютюну, незаконне лихварство і т.д.). В ході цих виїзних перевірок використовується анкета, що стосується зобов'язань в області ПВК (НПК, реєстрація, напрямок повідомлень і навчання), для перевірки виконання персоналом відділення або філії вимог закону / нормативних актів по ПВК і внутрішніх нормативних документів банку. Також проводиться вибіркова перевірка операцій і рахунків окремих клієнтів. При виявленні істотних недоліків даються вказівки про їх усунення (про реалізацію коригувальних заходів).

Крім того, італійське ПФР здійснює як камеральні, так і виїзні перевірки виконання фінансовими установами обов'язків у напрямку повідомлень про підозрілі операції та випадках не направлення таких повідомлень. При проведенні таких перевірок як правило використовується ризик-орієнтований підхід. Області ризику визначаються на підставі інформації, переданої правоохоронними органами, органами нагляду за фінансовим сектором, професійними асоціаціями або іншими ПФР. У разі виявлення порушень або структурних недоліків фінансової установи вживаються відповідні заходи в тісній взаємодії з Банком Італії та іншими наглядовими органами на підставі меморандумів про взаєморозуміння. Крім того, якщо виявлення підозрілих операцій і направлення повідомлень про них є надзвичайно важливим, «посередникам» повідомляється про необхідність прийняття коригуючих заходів.

Франція

Орган фінансового нагляду Франції (Управління пруденційного нагляду, УПН) використовує багаторівневий підхід для оцінки ризиків ВК / ФТ та

здійсненні нагляду за виконанням вимог ПВК / ФТ в фінансовому секторі:

- Щорічне анкетування з питань ПВК / ФТ: Отримувані відповіді на анкету систематично аналізуються службами документарного контролю. Визначено декілька пріоритетних рівнів. Характер і терміни прийняття коригувальних заходів залежать від серйозності недоліків, виявлених за результатами аналізу відповідей на анкету. Анкета для кредитних установ, інвестиційних компаній і установ страхування життя розроблена з урахуванням Рекомендацій ФАТФ і відображає основні питання, такі як ризик-орієнтований підхід. У ній також враховуються результати аналізу тематичних перевірок з питань ПВК / ФТ (недавно в неї було включено питання, що стосується управління станом). Анкета містить конкретні додаткові питання для фінансових груп, а також адресні запитання для банківського сектора і сектора страхування.
 - Для здійснення камерального (документарного) контролю використовуються різні дані:
 - Звіти за результатами внутрішнього аудиту;
- Звіти про виїзні перевірки;
- Інформація, отримана в ході нарад (щорічні засідання та інші відповідні зустрічі та наради);
- Щорічні звіти про заходи внутрішнього контролю з оглядом здійснюваної комерційної діяльності та ризиків, на які наражається фінансова установа; істотні зміни в системі внутрішнього контролю, управління і ризиків ВК / ФТ.

Нідерланди

Центральний банк Нідерландів здійснює виїзний і камеральний нагляд на основі оцінки ризиків. Крім роботи в рамках постійних наглядових циклів, Центральний банк також проводить поглиблений тематичний аналіз конкретних ризиків (областей ризику) для відбору відповідних установ.

Такий аналіз дозволяє Центральному банку Нідерландів порівнювати використовувану практику, виявляти відхилення та визначати передовий досвід. Процес проведення тематичного нагляду починається з вибору тем і питань на підставі аналізу ризиків, результатів аналізу за попередній рік або порушень / випадків невиконання вимог, виявлених в ході здійснення постійного нагляду.

Вибір установ для проведення виїзної перевірки здійснюється на підставі ряду критеріїв, таких як розмір установи, характеристики ризиків, недоліки в області дотримання встановлених вимог і т.д. Перед проведенням виїзної перевірки у відповідних установ запитуються необхідна інформація (що стосується, наприклад, політики і процедур, операцій, повідомлень про підозрілі операції, клієнтів і т.д.). В ході виїзної перевірки проводяться співбесіди з керівництвом, вибіркова перевірка досьє клієнтів і операцій (при необхідності), а також перевіряється і аналізується оцінка ризиків, проведена установою, порядок і процедури управління ризиками.

Великобританія

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії розподіляє наглядові ресурси (сили і засоби) відповідно до рівня ризику ВК установи, а також ситуативно, в міру підвищення або зниження ризику. Нагляд включає виїзні та документарні оцінки відповідності та ефективності систем ПВК / ФТ та заходів контролю в області ПВК / ФТ, прийнятих установами.

Документарна оцінка включає проведення аналізу декларацій, що подаються установами відповідно до нормативних вимог (в які включені конкретні питання, що стосуються фінансових злочинів), політики та процедур, аудиторських звітів, протоколів засідань, звітів попередніх виїзних перевірок і, при необхідності, інформації, отриманої з зовнішніх джерел.

В ході виїзних перевірок проводяться співбесіди з ключовими співробітниками, перевіряються на практиці заходи контролю в області ПВК / ФТ, прийнятих установами, і здійснюється аналіз документів.

Основні області і питання, що розглядаються в ході документарного аналізу і виїзних перевірок, залежать від причини, по якій проводиться такий аналіз і / або перевірка, наприклад, запланований аналіз / перевірка в рамках програми постійного нагляду, яка реалізується Управлінням з фінансового регулювання і нагляду, або в наслідок виявлення ризику.

Приклади різної періодичності нагляду в області ПВК / ФТ, виходячи з виявлених ризиків

Австралія

Періодичність нагляду, здійснюваного Австралійським центром аналізу операцій (AUSTRAC), залежить від ризику недотримання групою підзвітних установ встановлених вимог. Основним показником ефективності наглядової діяльності AUSTRAC є проведення оцінки кожної групи підзвітних установ, що представляє високий ризик, раз в три роки. Крім цього, AUSTRAC використовує методики пошуку та аналізу даних, які дозволяють проводити аналіз інформації про всі регульовані установи і виявляти проблеми і вразливі місця, які можуть негативно впливати на ефективність підзвітних установ. За допомогою цих методик AUSTRAC може виявляти окремі підзвітні установи, характеристика діяльності яких відрізняється від характеристик діяльності аналогічних установ. AUSTRAC використовує цю інформацію для виявлення установ, щодо яких потрібне ухвалення додаткових наглядових заходів, особливо в секторах, що представляють знижений ризик.

Німеччина

Фактори, що визначають частоту проведення виїзних перевірок, включають, крім іншого, наступне:

- Оцінку кредитних установ, загальна балансова величина активів яких нижче встановленого порогового значення, потрібно проводити раз на два роки, якщо тільки певні фактори не вказують на підвищений ризик.

- Спеціальні перевірки проводяться більш часто щодо «великих учасників» фінансового ринку в зв'язку зі складністю їх діяльності, що вимагає більш частого оновлення інформації для наглядового органу.
- Спеціальні перевірки можуть проводитися на регулярній основі через віднесення фінансової установи в категорію (високого) ризику, незалежно від розміру такої установи.
- Додаткові або цільові спеціальні перевірки іноді проводяться в разі наявності серйозних недоліків, зазначених в попередніх звітах.
- Спеціальні перевірки можуть проводитися в міру необхідності при отриманні «поганих новин», що стосуються ВК / ФТ, що впливають із розслідування правоохоронних органів, від засобів масової інформації, інформаторів, з Інтернету і т.д.

Мексика

Періодичність нагляду в області ПВК / ФТ визначається з урахуванням рейтингів ризику, що присвоюються фінансовим установам, а також беручи до уваги, крім іншого, такі чинники:

- Незвичайне збільшення кількості і сум операцій, що проводяться фінансовими установами;
- Збільшення кількості повідомлень про підозрілі операції або операції з готівкою серед інших видів повідомлень;
- Зміна в напрямку діяльності фінансової установи;
- Нові фінансові продукти або новий напрямок діяльності;
- Рівень виконання фінансовими установами своїх зобов'язань, встановлених в нормативних актах (включаючи, крім іншого, представлення програми ПВК / ФТ відповідному органу і своєчасне направлення повідомлень і звітності).

Частота наглядових перевірок з питань ПВК / ФТ також залежить від контролю за прийняттям фінансовими установами коригувальних заходів, включаючи конкретні плани і терміни.

Нідерланди

Виходячи з передбачуваних ризиків, Центральний банк Нідерландів розподіляє свої наглядові ресурси (сили і засоби) для здійснення постійного нагляду та проведення тематичного аналізу. Це стосується як частоти, так і глибини нагляду в області ПВК / ФТ. В ході проведення постійного аналізу і нагляду Центральний банк приділяє більшу увагу в плані виділення ресурсів (сил і засобів) установам, що характеризуються підвищеними ризиками (в залежності від їх розміру, діяльності, дотримання вимог в минулому і т.д.). При проведенні тематичного аналізу досліджується конкретний предмет який представляє високий ризик області, що стосується обраних установ.

Великобританія

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії класифікує всі установи, виходячи з ризику відмивання грошей, яким вони піддаються:

- Установи, що входять у вищу категорію, включені в систематичну програму ПВК / ФТ. Ця програма реалізується послідовно в рамках чотирирічних циклів, тривалість кожної програми становить кілька місяців.
- Відносно установ, віднесених до другої категорії, діє програма регулярних виїзних перевірок, що проводяться протягом 2-3 днів раз на два роки.
- Перевірка установ, які входять в категорію банків, що представляють знижений ризик, здійснюється в міру настання відповідних обставин, або коли вони включені в вибіркового тематичний аналіз.

Всі установи можуть підлягати наглядовим перевіркам, що проводяться в разі настання відповідних обставин, і бути включеними в тематичний аналіз.

Сполучені Штати Америки

Відповідно до законодавства федеральні органи регулювання банківської діяльності США зобов'язані перевіряти дотримання депозитарними установами вимог Закону про банківську таємницю в рамках виконання спільних функцій пруденційного нагляду. Такий аналіз здійснюється в ході регулярних перевірок відповідних депозитарних установ, що проводяться раз в 12-18 місяців, як цього вимагає закон (Збірник законодавчих актів США 12, ст. 1820 (d) і 1784). Нагляд і регулювання виконання депозитарними установами вимог Закону про банківську таємницю здійснюється шляхом проведення виїзних перевірок та документарного аналізу. Політика і процедури федеральних органів регулювання банківської діяльності, що стосуються перевірки дотримання Закону про банківську таємницю, встановлені в «Керівництві по дотриманню вимог в області законодавства про банківську таємницю / протидії відмиванню грошей», розробленому Федеральною радою по перевірці / нагляду за фінансовими установами. Від федеральних органів регулювання банківської діяльності потрібно проводити базові процедури перевірки з метою оцінки виконання піднаглядними установами програми дотримання вимог БТ / ПВК, нормативних вимог і пов'язаних з цим питань. Розширена і поглиблена перевірка продуктів, послуг, а також фізичних та юридичних осіб необхідна в залежності від ступеня ризику. В ході кожної виїзної перевірки потрібно проводити перевірку операцій, незалежно від рівня і характеру ризику, що має місце в установі. У разі великих установ з більш складною структурою деякі федеральні органи регулювання банківської діяльності виділяють спеціальних співробітників, які постійно присутні в таких установах і здійснюють безперервний нагляд за їх діяльністю, а також отримують нову інформацію про стан установи та його оцінку ризиків не рідше, ніж раз у квартал .

Приклади регулювання і інтенсивності нагляду в області ПВК / ФТ, в залежності від виявлених ризиків

Австралія

Як говорилося вище, ПФР Австралії (AUSTRAC) використовує цілий ряд заходів, спрямованих на забезпечення виконання встановлених вимог, для оцінки достатньої ефективності політики, процедур, систем і заходів контролю, що застосовуються групами підзвітних установ, з метою виконання вимог, встановлених в Законі про ПВК / ФТ, в тому числі:

- Заходи «невеликої інтенсивності» або заходи «взаємодії», такі як реєстрація, розсилка кореспонденції і електронних інформаційних листів, проведення форумів, семінарів, розробка та напрямки посібників і матеріалів.

Заходи «середньої» або «підвищеної» інтенсивності, такі як реєстрація відправників грошових переказів, оцінка діяльності, проведення документарного аналізу, тематичного аналізу і моніторинг операцій груп підзвітних установ, які здійснюють певні види діяльності.

Заходи «високої інтенсивності» або «посилені» заходи, такі як проведення виїзних оцінок і використання спеціальних методів управління. AUSTRAC застосовує ці заходи з урахуванням конкретних обставин окремих підзвітних установ. Вони призначені для безпосереднього підвищення рівня дотримання встановлених вимог.

Якщо в ході оцінки установи, якій властивий високий ризик ВК / ФТ, з'ясовується, що застосовується їм політика, процедури, системи і заходи контролю недостатньо ефективні для зниження ризику невиконання встановлених вимог, до такої установи в першу чергу застосовуються коригувальні та / або право застосовні заходи.

Порядок усунення виявлених недоліків передбачає направлення установі звіту про оцінку дотримання вимог, в якому йому пропонується прийняти конкретні заходи для усунення невідповідностей у

встановлені терміни. Після цього AUSTRAC здійснює моніторинг виконання установою цих приписів.

Німеччина

Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини розробило матрицю ризиків для кредитних установ (див. Вище), і глибина й інтенсивність нагляду залежить від категорії ризику, до якого віднесено кожну установу. В основі цього підходу лежить необхідність зосередження зусиль на галузях, що становлять найвищий ризик, а також необхідність спрямування ресурсів туди, де вони потрібні найбільше.

Розходження в ступені глибини і інтенсивності нагляду включають таке:

- При проведенні виїзних перевірок завжди проводиться вибіркове тестування / перевірка. Якщо в певній галузі (наприклад, в процедурі ідентифікації клієнтів) виявлено велику кількість недоліків, це може привести до проведення так званої «повномасштабної перевірки» (тобто буде перевірений процес ідентифікації всіх нових клієнтів, прийнятих на обслуговування протягом останніх 6 місяців) .

Посилені заходи можуть застосовуватися в процесі моніторингу прогресу за підсумками виїзних перевірок. З установами проводиться індивідуальна робота при виникненні конкретних обставин або випадків.

Мексика

Національна комісія з банківської діяльності та цінних паперів (НКБЦБ) Мексики використовує методологію, викладену в Керівництві по нагляду за діяльністю установ. У цьому Посібнику міститься докладний опис всіх процедур, які повинні бути виконані для оцінки важливих напрямків діяльності (продуктів, послуг), що представляють підвищений ризик і певних службою камерального нагляду, а також для оцінки ефективності заходів, що застосовуються фінансовими установами з метою зниження ризиків.

Якщо в ході перевірки відповідальний співробітник наглядового органу встановить, що деякі заходи щодо зниження ризиків, які спочатку не входили в

відповідну наглядову програму, повинні бути проаналізовані через наявність свідочств про їх недостатнє застосування або ефективності, він має можливість провести більш глибокий і комплексний аналіз. Наприклад, якщо на підставі повідомлення про операції був виявлений недолік в автоматизованій системі банку, то співробітник наглядового органу повинен перевірити цю систему для виявлення причини недоліку.

Нідерланди

Центральний банк Нідерландів розподіляє свої наглядові ресурси (сили і засоби) для здійснення постійного нагляду та проведення тематичного аналізу. Це стосується як частоти, так і глибини нагляду в області ПВК / ФТ. Підхід, який використовується Центральним банком при здійсненні наглядової діяльності, передбачає різні режими нагляду, наприклад, легкий, середній, посилений і терміновий. Кожною установою встановлюється конкретний режим нагляду, виходячи з оцінки ймовірності того, що ризики, виявлені в такому закладі, можуть ускладнити досягнення цілей наглядової діяльності. Режими нагляду визначають заходи щодо зниження ризиків, які варіюються в діапазоні від незначного втручання до термінового втручання, коли використовуються всі можливі заходи для зниження ризику.

Великобританія

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії класифікує установи, виходячи з ризику відмивання грошей, яким вони піддаються. Ця класифікація визначає глибину і періодичність нагляду області ПВК / ФТ.

- Установи, що входять у вищу категорію, включені в систематичну програму ПВК / ФТ. Відносно цих установ здійснюється найбільш інтенсивний нагляд, що включає тривалі і докладні співбесіди з основними співробітниками, в тому числі з керівництвом, співробітниками, відповідальними за дотримання встановлених вимог, і персоналом операційного відділу (як у Великобританії, так і за кордоном), а також вибіркові перевірки систем і заходів контролю, які використовуються установою. Як

правило, зазначена програма здійснюється протягом декількох місяців і повторюється через кожні чотири роки.

- Відносно установ, віднесених до другої категорії, діє програма регулярних виїзних перевірок, що проводяться раз на два роки протягом 2-3 днів.
- Перевірка установ, що входять в категорії, що представляють знижений ризик, здійснюється в міру настання відповідних обставин, або коли вони включені в вибіркового тематичний аналіз. Як правило, тематичний аналіз включає документарну оцінку політики і процедур установи, а також докладну перевірку і співбесіди, що проводяться в ході виїзних перевірок тривалістю 2-3 дні, в залежності від розміру установи і складності його діяльності. Глибина і інтенсивність наглядових перевірок, що проводяться в міру настання відповідних обставин, залежать від характеру підозрюваного порушення.

Приклади різних підходів до випуску посібників в області наглядової діяльності
--

Австралія

На сайті ПФР Австралії (AUSTRAC) (www.austrac.gov.au) розміщений великий обсяг керівної інформації, що стосується зобов'язань по напрямку повідомлень і звітності з питань ПВК / ФТ, в тому числі:

Методичні рекомендації

Методичні рекомендації AUSTRAC містять інформацію, що стосується законодавчих положень про сприяння підзвітним установам у виконанні ними своїх зобов'язань. Діюча версія методичних рекомендацій розміщена на сайті AUSTRAC (www.austrac.gov.au/guidance_notes.html).

Керівництва

AUSTRAC випустив наступні Керівництва з питань ПВК / ФТ, які розміщені на сайті (www.austrac.gov.au/guides.html):

- «Керівництво по виконанню вимог ПВК / ФТ для пабів і клубів». Призначено для сприяння готелям і клубам, які мають ліцензію на використання електронних ігрових автоматів, у виконанні вимог, встановлених в Законі про ПВК / ФТ і в Правилах ПВК / ФТ
- «Керівництво по виконанню вимог ПВК / ФТ для незалежних дилерів грошових переказів». Призначено для сприяння провайдерам послуг грошових переказів у визначенні того, чи потрібно їм зареєструватися в якості незалежного дилера грошових переказів, і як це зробити.
- «Керівництво по виконанню вимог ПВК / ФТ для букмекерів». Призначено для сприяння букмекерам в розумінні та виконанні своїх зобов'язань в рамках Закону про ПВК / ФТ.
- «Довідник AUSTRAC щодо заповнення форми про сферу діяльності». Призначено для сприяння тим установам і компаніям, які використовують форму, про сферу діяльності, розроблену AUSTRAC.

Керівні документи

Керівні документи AUSTRAC містять інформацію, що стосується положень Закону про направлення повідомлень про фінансові операції, і деталізують вимоги про направлення повідомлень, встановлених для дилерів, які здійснюють операції з готівкою. Наприклад, «Керівний документ у напрямку повідомлень про операції з готівкою для солісіторів» розміщений на сайті:

www.austrac.gov.au/files/fuideline_no6.pdf.

Керівництво по дотриманню вимог

«Керівництво з дотримання вимог» AUSTRAC об'єднує ряд методичних рекомендацій AUSTRAC. У керівництві виділені і роз'яснюються зобов'язання, які необхідно виконати відповідно до законодавства по ПІД / ФТ, правилам і положенням, а також наведені приклади того як вони працюють і допомагають підзвітним установам розробляти,

удосконалювати і впроваджувати системи і контроль, необхідний для зниження ризиків ПВК / ФТ. Поточна версія керівництва щодо дотримання вимог розміщена на сайті:

www.austrac.gov.au/businesses/obligations-and-compliance/austrac-compliance-guide

Канада

Центр аналізу фінансових операцій та повідомлень Канади (FINTRAC) випустив ряд посібників для забезпечення кращого розуміння і виконання підзвітними установами і організаціями своїх зобов'язань в області ПВК / ФТ, встановлених в законах і нормативних актах. Всі керівництва FINTRAC можна знайти за посиланням: HYPERLINK

"<http://www.fintrac-canafe.gc.ca/publications/guide/guide-eng.asp>"

www.fintrac-canafe.gc.ca/publications/guide/guide-eng.asp. Нещодавно FINTRAC випустив нові керівні документи (Керівництво 4), присвячені забезпеченню дотримання встановлених вимог, включаючи питання застосування ризик-орієнтованого підходу (див. HYPERLINK

"<http://www.fintraccanafe.gc.ca/publications/guide/Guide4/4-eng.asp>"

www.fintraccanafe.gc.ca/publications/guide/Guide4/4-eng.asp).

Канадське Управління з нагляду за фінансовими установами (Office of the Superintendent of Financial Institutions) також випустило керівництво для надання сприяння підзвітним установам, включеним в категорію фінансових установ та регульованих на федеральному рівні, в виконанні відповідних вимог ПВК / ФТ (HYPERLINK

"<http://www.osfi-bsif.gc.ca/Eng/faif/rg-ro/gdn-ort/gl-ld/Pages/b8.aspx>"

www.osfi-bsif.gc.ca/Eng/faif/rg-ro/gdn-ort/gl-ld/Pages/b8.aspx)

Італія

Банк Італії регулярно надає піднаглядним установам загальні рекомендації з питань застосування заходів контролю і керівні документи, що стосуються ризиків ВК/ ФТ, що виявляються в ході здійснення наглядової діяльності, а також щодо заходів ПВК / ФТ, виконання яких рекомендується або вимагається на міжнародному рівні (тобто . чорні списки ФАТФ, санкції ООН). Такі керівництва також містять вказівки, що стосуються належних процедур для виконання зобов'язань в області ПВК і дотримання встановлених правил.

Крім того, з метою сприяння виявленню підозрілих операцій італійське ПФР випускає керівництва, що стосуються незвичайних схем

економічної або фінансової діяльності, які можуть бути пов'язані з відмиванням грошей або фінансуванням тероризму (наприклад, керівництво, що стосується схем, можливо, пов'язаних з гангстерським лихварством, випущене в 2011 році; керівництво, що стосується ризиків відмивання коштів при здійсненні факторингових операцій, випущене в 2012 році; керівництво з питань азартних ігор і ставок, випущене в 2013 році). У деяких випадках ПФР Італії розсилає «повідомлення про небезпеку» для підвищення інформованості фінансових установ про те, яким чином певні фінансові інструменти можуть бути незаконно використані з метою ВК або ФТ (наприклад, повідомлення, що стосується передплачених карт, випущене в 2012 році). Випуск таких посібників нерідко супроводжується проведенням круглих столів або офіційних / неофіційних нарад з посадовими особами, які відповідають за напрямок повідомлень про ВК, на яких даються роз'яснення з приводу неправильного тлумачення вимог, що стосуються СПО. Такі контакти допомагають підзвітним установам в питаннях реалізації ефективного ризик-орієнтованого підходу і більш жорстких процедур внутрішнього контролю, оскільки напрямок СПО тісно пов'язаний із загальною політикою в області ПВК / ФТ.

Нідерланди

Центральний банк Нідерландів випустив кілька керівних документів з метою сприяння виконанню фінансовими установами вимог в області ПВК / ФТ. Після проведення камеральних та виїзних перевірок проводиться порівняльний аналіз результатів для виявлення відхилень і визначення найкращої практики і досвіду. Кожна фінансова установа отримує окремі вказівки, після чого можливі правозастосовні заходи. Представники сектора також отримують більш загальні вказівки (в рамках проведення круглих столів, семінарів, офіційних / неофіційних нарад) та огляди передової практики / керівництва. До відома представників різних сегментів сектора доводяться результати тематичних досліджень і перевірок шляхом опублікування щорічних тематичних звітів. Їм також регулярно розсилаються інформаційні листи, що містять відомості про актуальні зміни.

Великобританія

Нормативне керівництво

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії публікує нормативне керівництво з широкого кола питань, що стосуються фінансових злочинів. У цьому керівництві визначені прогнозовані результати, які, на думку Управління, повинні бути забезпечені системами протидії фінансовим злочинам і заходами контролю, реалізованими установами. У ньому також містяться питання, які установи можуть використовувати для перевірки відповідності своїх систем і заходів контролю, а також наведено список прикладів передової і неналежною практики, виявлених в ході проведення виїзних перевірок, для надання установам сприяння в кращому розумінні того, як вони можуть виконати свої зобов'язання, що стосуються протидії фінансовим злочинам.

Це керівництво не є обов'язковим для виконання документом, і невиконання установою містяться в ньому рекомендацій не розглядається Управлінням з фінансового регулювання і нагляду як порушення встановлених ним правил. Однак очікується, що установи врахують інформацію, що міститься в цьому керівництві, і будуть використовувати її пропорційно ризикам, яким вони піддаються, для підвищення ефективності своїх систем протидії фінансовим злочинам і заходів контролю.

Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії регулярно оновлює своє керівництво для обліку нових виявлених фактів, а також для роз'яснення заходів, які необхідно вжити в тих областях, в яких у багатьох установ є слабкі місця і недоліки. Перед остаточним затвердженням внесених змін проводяться публічні консультації з усіх запропонованих змін. Керівництво Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії під назвою «Фінансова злочинність: керівництво для установ» розміщено на сайті:

http://media.fshandbook.info/Handbook/FC1_FCA_20140401.pdf.

Галузеве керівництво

При оцінці достатності систем і заходів контролю в області ПВК / ФТ, що застосовуються установами, Управління по фінансовому регулюванню і

нагляду звертається до Керівництву Спільної керівної групи з ПВК. Це Керівництво було розроблено групою асоціацій провайдерів фінансових послуг Великобританії і містить рекомендації щодо того, як установи можуть виконати свої зобов'язання в області ПВК / ФТ, встановлені в законах і нормативних документах. Це Керівництво офіційно схвалено урядом Великобританії, і посилання на нього міститься в Правилах і Керівництві Управління з фінансового регулювання і нагляду. При перегляді та оновленні свого Керівництва Управління з фінансового регулювання і нагляду активно консультується з Спільної керівної групою по ПВК.

Сполучені Штати Америки

Федеральні органи регулювання банківської діяльності США випускають власні керівництва в рамках наданих їм повноважень, а також спільно з ПФР (Мережею по боротьбі з фінансовими злочинами (FinCEN)). Ці керівництва розробляються для регульованих ними фінансових установ з метою інформування і роз'яснення позиції наглядових органів з питань управління ризиками ВК / ФТ та виконання нормативних вимог у сфері ПВК / ФТ. Будучи членами Федеральної ради по перевірці / нагляду за фінансовими установами, федеральні органи регулювання банківської діяльності випустили «Керівництво з дотримання вимог законодавства у сфері законодавства про банківську таємницю / протидії відмиванню грошей». У цьому Посібнику встановлені процедури, які перевіряючі зобов'язані застосовувати при проведенні перевірки дотримання вимог Закону про банківську таємницю.

Процедури, встановлені в зазначеному Посібнику, охоплюють питання виконання вимог, встановлених федеральними органами регулювання банківської діяльності, і вимог Закону про банківську таємницю, а також забезпечують прозорість процесу перевірки. Керівництво також забезпечує всебічний характер процесу оцінки і його послідовне й однакове застосування щодо всіх установ, які регулюються федеральними органами регулювання банківської діяльності. Федеральна рада з перевірки / нагляду за фінансовими установами регулярно оновлює керівництво для внесення в нього змін в

нормативних актах і наглядових вимогах з урахуванням нових ризиків ВК / ФТ або істотних змін в існуючих ризиках.

ДОДАТОК 2

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ БАЗЕЛЬСЬКОГО КОМІТЕТУ, ПЕВНІ ФАТФ ЯК АКТУАЛЬНІ ДЛЯ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МЕТОЮ ПВК / ФТ (РЕКОМЕНДАЦІЯ 26)

Базові принципи Базельського комітету	Елемент нагляду
Принцип 1	<i>Обов'язки, завдання і повноваження.</i> Ефективна система банківського нагляду передбачає, що кожен орган, який здійснює нагляд за діяльністю банків і банківських груп, повинен мати чітко сформульовані завдання та обов'язки. Необхідна наявність відповідної правової бази для банківського нагляду, в рамках якої відповідальному органу надані юридичні повноваження з видачі дозволу на банківську діяльність і постійний нагляд за нею, а також повноваження на виявлення випадків недотримання вимог законодавства і прийняття своєчасних коригувальних заходів для усунення проблем і недоліків, які стосуються безпеки і стійкості банків.
Принцип 2	Незалежність, звітність, ресурсне забезпечення та правовий захист наглядових органів. Наглядовий орган повинен мати оперативну самостійність, прозорі процедури, належне і сумлінне управління, процедури формування бюджету, що не підривають його незалежність, і достатні ресурси, а також відповідати за виконання своїх обов'язків і використання своїх

	ресурсів. Правова база банківського нагляду повинна передбачати правовий захист наглядового органу.
Принцип 3	<i>Співпраця та взаємодія.</i> Закони, нормативні акти чи інші механізми повинні забезпечувати базу для співробітництва і взаємодії з відповідними національними органами та зарубіжними наглядовими органами. Такі механізми повинні враховувати необхідність захисту конфіденційної інформації.
Принцип 5	<i>Критерії ліцензування.</i> Ліцензуючий орган повинен мати повноваження на визначення критеріїв і на відхилення заявок установ, які не відповідають цим критеріям. Процедура ліцензування повинна, як мінімум, включати оцінку структури власності і управління (включаючи професійну придатність і відповідність членів рад директорів і вищого керівництва) банку і його ширшої групи, а також оцінку стратегічного і оперативного фінансового плану, заходів внутрішнього контролю, управління ризиками та прогнозованого фінансового стану банку (включаючи власні кошти банку). Якщо передбачуваним власником або головною організацією є іноземний банк, потрібна попередня згода наглядового органу країни його місцезнаходження.
Принцип 6	<i>Передача значної частки участі.</i> Наглядовий орган повинен мати право розглядати, відхиляти і встановлювати пруденційні умови щодо будь-яких пропозицій про передачу значної частки участі або прямого чи непрямого контролю в існуючих банках іншим особам.

Принцип 7	<i>Значні придбання.</i> Наглядовий орган повинен мати право давати згоду або відмовляти (або давати рекомендації відповідального органу щодо схвалення або відмови) і встановлювати пруденційні умови щодо значних придбань або вкладень, здійснюваних банком, відповідно до встановлених критеріїв, включаючи створення транскордонних структур. Наглядовий орган повинен також упевнитися, що дочірні або залежні структури не створюють надмірних ризиків для банку або не перешкоджають здійсненню ефективного нагляду за його діяльністю.
Принцип 8	Підхід до наглядової діяльності. Ефективна система банківського нагляду вимагає від наглядового органу розробити і застосовувати прогресивний підхід до оцінки характеристик ризиків окремих банків і банківських груп, співрозмірний їх системній значущості. Наглядовий орган повинен виявляти, оцінювати і знижувати ризики, як подаються банками і банківською системою в цілому, і мати механізм для втручання на ранній стадії. Наглядовий орган повинен мати плани, розроблені спільно з іншими відповідними органами, для вжиття заходів щодо організованого вирішення проблем банків, які стають нежиттєздатними.
Принцип 9	Наглядові методи і інструменти. Наглядовий орган використовує належний набір методів та інструментів для реалізації наглядового підходу і розподіляє наглядові ресурси пропорційно характеру ризиків та системній значущості банків.
Принцип 11	<i>Повноваження наглядових органів щодо застосування</i>

	<i>коригувальних заходів і санкцій.</i> Наглядовий орган повинен на ранньому етапі вживати заходів для припинення небезпечної і необґрунтованої практики або діяльності, які можуть становити ризик для банків або банківської системи. Наглядовий орган повинен мати в своєму розпорядженні належний набір наглядових інструментів для прийняття своєчасних коригувальних заходів. Це повинно включати можливість відкликання банківської ліцензії або дачу рекомендацій по її відкликанню.
Принцип 12	<i>Консолідований нагляд.</i> Важливим елементом банківського нагляду є здатність наглядового органу здійснювати нагляд за банківською групою на консолідованій основі, здійснювати належний моніторинг і застосовувати, при необхідності, пруденційні норми щодо усіх аспектів діяльності, що здійснюється банківською групою в міжнародному масштабі.
Принцип 13	<i>Відносини між національними наглядовими органами та наглядовими органами країни перебування.</i> Національні та іноземні наглядові органи, які здійснюють нагляд за діяльністю транснаціональних банківських груп, повинні обмінюватися інформацією та взаємодіяти з метою ефективного нагляду за групою і входять в її склад установами, а також для ефективного розв'язання кризових ситуацій. Наглядові органи повинні вимагати, щоб діяльність іноземних банків в їх країні здійснювалася відповідно до норм, що діють відносно національних банків.
Принцип 14	<i>Корпоративне управління.</i> Наглядовий орган повинен

	переконатися в тому, що у банків і банківських груп є ретельно розроблена політика і процедури корпоративного управління, що включає, наприклад, питання стратегічного керівництва, групової і організаційної структури, механізмів контролю, обов'язків і відповідальності рад директорів і старших керівних співробітників банків, а також оплати праці. Така політика та процедури повинні відповідати характеристикам ризику і системної значущості банку.
Принцип 15	<i>Порядок управління ризиками.</i> Наглядовий орган повинен переконатися, що в банках встановлено порядок комплексного управління ризиками (включаючи ефективний контроль з боку ради директорів і вищого керівництва) з метою своєчасного виявлення, вимірювання, оцінки, моніторингу, повідомлення та контролю або зниження всіх істотних ризиків, а також для оцінки достатності капіталу і ліквідності з урахуванням характеристик ризиків і ринкових та макроекономічних умов. Це також стосується розроблення та перегляду надзвичайних заходів (включаючи ретельно розроблені і варті довіри плани оздоровлення, при необхідності) з урахуванням конкретних обставин банку. Порядок управління ризиками повинен відповідати характеристикам ризику і системної значущості банку.
Принцип 26	<i>Внутрішній контроль та аудит.</i> Наглядовий орган повинен переконатися в тому, що банки мають належні системи внутрішнього контролю для створення і підтримки контрольованих умов, необхідних для здійснення їх діяльності, з урахуванням характеристик їх ризиків. Такий контроль повинен передбачати чіткий розподіл

	обов'язків і відповідальності; поділ функцій прийняття зобов'язань від імені банку, виплати його фондів і складання фінансової звітності по його активам і зобов'язанням; узгодження процесів, відповідних зазначеним функціям; гарантії збереження активів банку; і наявність служби належного незалежного аудиту і служби забезпечення дотримання встановлених вимог.
Принцип 29	<i>Протиправне використання фінансових послуг.</i> Наглядовий орган повинен переконатися в тому, що у банків і банківських груп є належна політика і процедури, включаючи чіткі правила належної перевірки клієнтів, які сприяють підвищенню етичних і професійних стандартів у фінансовому секторі та перешкоджають навмисному або ненавмисному використанню банку в злочинних цілях.

БІБЛІОГРАФІЯ

ФАТФ (2012), «Міжнародні стандарти з протидії відмиванню грошей, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдженню зброї масового знищення - Рекомендації ФАТФ», Париж
www.fatf-gafi.org/recommendations

ФАТФ (2013a), «Керівництво ФАТФ по оцінці ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму на національному рівні», ФАТФ, Париж
<http://www.fatfgafi.org/publications/methodsandtrends/documents/nationalmoneylaunderingandterroristfinancingriskassessment.html>

ФАТФ (2013b), «Методологія оцінки технічної відповідності Рекомендацій FATF та ефективності систем ПБК / ФТ», ФАТФ, Париж
<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf>

ФАТФ (2013c), «Керівництво ФАТФ: політично значимі особи (Рекомендації 12 та 22)», ФАТФ, Париж HYPERLINK
"http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/peps-r12-r22.html"
www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/peps-r12-r22.html

ФАТФ (2013d), «Переглянуте керівництво по ПБК / ФТ та розширенню доступу до фінансових послуг», ФАТФ, Париж
HYPERLINK
<http://www.fatf-gafi.org/documents/documents/follow-upreportstothemutualevaluationofhonduras.html>

Рада з фінансової стабільності (2014 року), «Керівництво по взаємодії наглядових органів з фінансовими установами з питань культури ризиків: система оцінки культури ризиків», Базель, Швейцарія
<https://www.financialstabilityboard.org/publications/140407.pdf>

Базельський комітет з банківського нагляду (2005), «Виконання встановлених вимог і служба забезпечення дотримання встановлених вимог в банках», Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія
www.bis.org/publ/bcbs113.pdf

[КЕРІВНИЦТВО ФАТФ - ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА](#)

Базельський комітет з банківського нагляду (2010a), «Принципи посилення корпоративного управління», Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія www.bis.org/publ/bcbs176.pdf

Базельський комітет з банківського нагляду (2010b), «Принципи належної практики наглядових колегій», Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія www.bis.org/publ/bcbs177.pdf

Базельський комітет з банківського нагляду (2011), «Базові принципи ефективного банківського нагляду», Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія www.bis.org/publ/bcbs213.pdf

Базельський комітет з банківського нагляду (2014a), «Належне управління ризиками, пов'язаними з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму», Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія www.bis.org/publ/bcbs275.pdf

Базельський комітет з банківського нагляду (2014b), «Переглянуті принципи належної практики наглядових колегій (консультативний документ), Банк міжнародних розрахунків, Базель, Швейцарія <https://www.bis.org/publ/bcbs276.pdf>

Європейська організація з цінних паперів і ринків, Європейська банківська асоціація, Європейська організація страхування та пенсійного забезпечення і Об'єднаний комітет європейських наглядових органів

(2013), «Попередній звіт про ризик-орієнтований нагляд в області протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму»

<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-Based-Approach-Banking-Sector.pdf>